

บทที่ 3

วัฒนธรรมที่ปรากฏในการเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวไทยและเด็กชาวจีน

วัฒนธรรมที่ปรากฏในการเล่นพื้นบ้านของเด็กแต่ละชาติ สามารถแสดงให้เห็นถึงการดำรงชีวิตของประชาชนในแต่ละประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ชีวิตประจำวันของชาวบ้านในอดีตเป็นอย่างไร การเล่นพื้นบ้านของเด็กสามารถแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของทุกประเทศในสมัยอดีต ประเทศไทยกับประเทศจีนก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากประเทศไทยกับประเทศจีนตั้งอยู่ในแต่ละท้องที่ ประชาชนจึงมีทัศนคติและภาษาที่มีลักษณะแตกต่างกัน วัฒนธรรมที่ปรากฏในการเล่นพื้นบ้านของเด็กทั้งสองชาติจึงมีลักษณะแตกต่างกัน แต่เนื่องจากประเทศไทยกับประเทศจีนตั้งอยู่ในทวีปเอเชีย วัฒนธรรมของประเทศไทยและประเทศจีนจึงมีด้านลักษณะร่วมกัน กรณีศึกษาจากข้อมูลที่รวบรวมพบว่ามีการเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวไทยและเด็กชาวจีนหลายอย่างที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อดังนี้

3.1 วัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวไทย

3.1.1 ประเภทการเล่นพื้นบ้านเดี่ยว

3.1.2 ประเภทการเล่นพื้นบ้านหมู่

3.2 วัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวจีน

3.2.1 ประเภทการเล่นพื้นบ้านเดี่ยว

3.2.2 ประเภทการเล่นพื้นบ้านหมู่

3.1 วัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวไทย

การเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวไทยมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยศึกดาบรพก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อมนุษย์เพิ่งรู้จักเอาดินมาปั้นภาชนะเป็นครั้งแรกแล้วก็เจริญมาเป็นลำดับ เด็ก ๆ เห็นผู้ใหญ่ทำก็ทำเลียนแบบมาปั้นเล่นบ้าง การเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวไทยพัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ จึงมีการเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวไทยที่มีชื่อเสียง เช่น การเล่นพื้นบ้านจี่ม้าก้านกล้วย นิยมเล่นในภาคกลาง การเล่นพื้นบ้านเดินกะลา นิยมเล่นในภาคใต้ การเล่นพื้นบ้านของเด็กทั้งสองประเภท เป็นการเล่นพื้นบ้านที่เล่นเป็นเดี่ยว ประเภทการเล่นพื้นบ้านหมู่ที่มีชื่อเสียงซึ่งนิยมเล่นในภาคกลาง เช่น การเล่นพื้นบ้านมอญซ่อนผ้า การเล่นพื้นบ้านโพพงาง เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยขอยกตัวอย่างการเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวไทยซึ่งเป็นการเล่นพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมของเด็กชาวไทยที่สามารถเทียบเคียงกับการเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวจีน ได้แก่

- 1) การเล่นเกมพื้นบ้านจี่มำก้านกล้วย
- 2) การเล่นเกมพื้นบ้านงูกินหาง
- 3) การเล่นเกมพื้นบ้านรื้อข้าวสาร
- 4) การเล่นเกมพื้นบ้านมอญซ่อนผ้า
- 5) การเล่นเกมพื้นบ้านเดินกะลา
- 6) การเล่นเกมพื้นบ้านจ้ำจี้
- 7) การเล่นเกมพื้นบ้านโพงพาง
- 8) การเล่นเกมพื้นบ้านเสื่อขี้มั่วห้วย
- 9) การเล่นเกมพื้นบ้านลูกข่าง
- 10) การเล่นเกมพื้นบ้านหมากเก็บ

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยขอแบ่งการเล่นเกมพื้นบ้านเป็นการเล่นเกมพื้นบ้านเดี่ยวและการเล่นเกมพื้นบ้านหมู่ดังต่อไปนี้

3.1.1 ประเภทการเล่นเกมพื้นบ้านเดี่ยว

การเล่นเกมพื้นบ้านเดี่ยวเป็นการเล่นเกมพื้นบ้านที่นิยมเล่นแบบเดี่ยว มีอุปกรณ์ประกอบเป็นการเล่นเกมพื้นบ้านเล่นเป็นคนเดียว และมีผู้เล่นหลายคนแข่งขันกันได้ ตามการเล่นเกมพื้นบ้านที่ดังกล่าวทั้ง 10 ประเภทแบ่งเป็นประเภทการเล่นเกมพื้นบ้านเดี่ยว 3 ประเภทดังต่อไปนี้

- 1) การเล่นเกมพื้นบ้านจี่มำก้านกล้วย
- 2) การเล่นเกมพื้นบ้านเดินกะลา
- 3) การเล่นเกมพื้นบ้านลูกข่าง

ผู้วิจัยจะศึกษาการเล่นเกมพื้นบ้าน 3 ประเภทนี้จากลักษณะการละเล่น วัตถุประสงค์ในการเล่นเกมพื้นบ้านและอุปกรณ์ประกอบการเล่นเกมพื้นบ้าน

- 1) การเล่นเกมพื้นบ้านจี่มำก้านกล้วย

การเล่นเกมพื้นบ้านจี่มำก้านกล้วยเป็นการเล่นเกมพื้นบ้านภาคกลางของประเทศไทย แต่ได้รับความนิยมจากเด็กชาวไทยทั่วประเทศ เป็นการเล่นเกมพื้นบ้านที่ได้สืบทอดกันจากสมัยโบราณจนถึงปัจจุบันนี้ การเล่นเกมพื้นบ้านจี่มำก้านกล้วยเป็นการเล่นเกมพื้นบ้านที่เล่นเป็นคนเดียวหรือสู้กับเพื่อน ๆ

ลักษณะการเล่นเกมพื้นบ้านจี่มำก้านกล้วย

การเล่นเกมพื้นบ้านจี่มำก้านกล้วยเป็นการเล่นเกมในลาน อุปกรณ์ของการเล่นเกมพื้นบ้านจี่มำก้านกล้วยคือต้นกล้วย เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่เขตร้อน อากาศร้อนทั้งปี ต้นกล้วยอยู่ได้

ตลอดทั้งปี ดังนั้นหาวัสดุทำเป็นอุปกรณ์ประกอบการเล่นพื้นบ้านจี้ม้ก้านกล้วยได้ง่าย การเล่นพื้นบ้านจี้ม้ก้านกล้วยเล่นได้ตลอดปี ทั้งวันธรรมดาและเทศกาลต่าง ๆ เมื่อเด็กทำงานบ้านเรียบร้อยแล้ว เพื่อน ๆ ชวนกันไปตัดต้นกล้วยทำเป็นอุปกรณ์ประกอบ ทำม้ก้านกล้วยเสร็จก็สามารถเล่นในลานได้อย่างเพลิดเพลิน

วัตถุประสงค์ในการเล่นพื้นบ้านจี้ม้ก้านกล้วย

การเล่นพื้นบ้านจี้ม้ก้านกล้วยต้องลงมือทำม้ก้านกล้วยจึงจะเล่นได้ ดังนั้นในขณะที่เด็ก ๆ ลงมือทำม้ก้านกล้วย เด็ก ๆ ก็ได้ฝึกทำม้ก้านกล้วย มีวัตถุประสงค์คือฝึกเด็ก ๆ ทำสิ่งของที่ตัวเองต้องการใช้ ไม่เพียงแต่พึ่งพาอาศัยพ่อแม่ ผูกฝักรพ่อแม่ทำให้อีกอย่างหนึ่งสิ่งที่เด็กทำด้วยตัวเองจะรู้จักรักษาและเห็นคุณค่า เด็ก ๆ จะรู้สึกมีความภูมิใจมากในขณะที่ได้รับคำชมจากคนอื่น ดังนั้นเด็กได้ฝึกหัดความสามารถของเด็ก เมื่อเล่นการเล่นพื้นบ้านจี้ม้ก้านกล้วย ยังช่วยให้เด็กรู้จักความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนกับเพื่อน จึงจะประสบความสำเร็จได้ในการแข่งขัน เด็กอยากเล่นการเล่นพื้นบ้านก็ต้องไปทำอุปกรณ์ก่อน แล้วไปค้นหาวิธีการทำอุปกรณ์ ฝึกหัดความสามารถในการค้นหาความรู้ใหม่และความสามารถในการลงมือทำอุปกรณ์ การเล่นพื้นบ้านนี้ฝึกความสามารถในการลงมือทำของเด็กได้อย่างดี

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นพื้นบ้านจี้ม้ก้านกล้วย

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นพื้นบ้านจี้ม้ก้านกล้วยคือก้านกล้วย เลือกก้านกล้วยก้านใหญ่ ตัดที่โคน และเจียนใบออกทั้งสองข้างให้เหลือที่ปลายใบไว้ประมาณ 1 คืบ เพื่อเป็นหางม้ ที่โคนใบจะทำเป็นหัวม้ โดยกรีดด้านข้างทั้งสองด้านของก้านกล้วยย้อนไปทางโคนก้านเพื่อให้เป็นหูม้ เมื่อหักส่วนหัวลง ไขไม้แหลมเสียบไว้เพื่อยึดหัวม้กับตัว จากนั้นใช้เชือกผูกส่วนหัวกับส่วนหางไว้เป็นสายสะพาย ทำม้ก้านกล้วยเรียบร้อยแล้ว ก็สามารถเล่นได้แล้ว ซึ่งเอาสายสะพานพาดไหล่ แล้วขึ้นคร่อมบนก้านกล้วย เป็นการขึ้นจี้ม้ จี้เล่นคนเดียวก็สนุกสนาน แต่เล่นไปหลาย ๆ คนได้ทำม้ก้านคนละตัวจี้แข่งกัน ใครถึงเส้นชัยก่อน ก็เป็นผู้ชนะ (ดังภาพที่ 3.1)

ภาพที่ 3.1
การละเล่นพื้นบ้านจี่ม้ก้านกล้วย

ที่มา : นิทรรศการของดีในเมืองไทย ชั้นเตรียมอนุบาล. 2554 : ออนไลน์.

อุปกรณ์ของการละเล่นพื้นบ้านจี่ม้ก้านกล้วยเป็นอุปกรณ์ที่หาได้ง่าย บ้านเรือนของชาวไทยปลูกต้นกล้วยเกือบทุกหลัง ดังนั้นหาอุปกรณ์ของการละเล่นพื้นบ้านจี่ม้ก้านกล้วยมาได้ง่าย เด็กใช้เวลาว่างมาทำอุปกรณ์ประกอบที่ต้องการและไปเล่นกับเพื่อน ๆ อย่างสนุกสนาน ทำให้เด็กในช่วงวัยเด็กมีความรักอันดีงาม จากอุปกรณ์ของการละเล่นพื้นบ้านจี่ม้ก้านกล้วย สามารถแสดงให้เห็นว่าอยู่ในประเทศไทย ชาวไทยปลูกต้นกล้วยได้มากมายจากสมัยอดีตจนถึงปัจจุบันนี้ ประเทศไทยมีอากาศที่เหมาะสมสำหรับปลูกต้นกล้วย เพราะว่าต้นกล้วยเป็นพืชพันธ์ที่งอกงามในเขตร้อน และประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อน ดังนั้นในประเทศไทยจึงมีต้นกล้วยมากมาย อีกทั้งต้นกล้วยยังเป็นอุปกรณ์ที่ขาดไม่ได้ในเทศกาลที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศไทย ก็คือเทศกาลลอยกระทง กระทงทำด้วยใบตองกับก้านกล้วย ในสมัยอดีต ชาวไทยยังใช้ใบตองทำเป็นภาชนะบรรจุสำหรับบรรจุผลไม้ ผักใบเขียว ขนมน เป็นต้น ส่วนผู้ชายยังเอาใบตองแห้งรีดให้เรียบ

และนำมาว่านยาเส้นมาสูบ คือสิ่งของผู้ชายรักที่สุด ดังนั้นต้นกล้วยมีความสำคัญมากต่อชีวิตประจำวันของชาวไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้

2) การละเล่นพื้นบ้านเดินกะลา

การละเล่นพื้นบ้านเดินกะลาเป็นการละเล่นพื้นบ้านในภาคใต้ แม้ว่าเป็นการละเล่นพื้นบ้านในภาคใต้ แต่ก็ได้รับความนิยมจากเด็ก ๆ ทั่วประเทศไทย การละเล่นพื้นบ้านเดินกะลาเป็นการละเล่นพื้นบ้านเล่นเป็นคนเดียว ตอนแรกเป็นการละเล่นพื้นบ้านของเด็กภาคใต้ ต่อมาในยุคหลังค่อย ๆ แพร่ไปทั่วประเทศไทย

ลักษณะการละเล่นพื้นบ้านเดินกะลา

การละเล่นพื้นบ้านเดินกะลาเป็นการละเล่นเล่นในลาน เล่นได้ทุกเทศกาล เช่น ปีใหม่เข้าพรรษา วันสงกรานต์ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันเล่นได้ตลอดเวลา เนื่องจากอุปกรณ์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านเดินกะลาคือกะลา ซึ่งคือผลมะพร้าว มะพร้าวไม่ใช่ผลไม้ตามฤดู ดังนั้นจึงมีมะพร้าวทำเป็นกะลาได้ตลอดเวลา เด็ก ๆ ก็มีอุปกรณ์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านเดินกะลาได้ตลอดเวลา

วัตถุประสงค์ในการละเล่นพื้นบ้านเดินกะลา

การละเล่นพื้นบ้านเดินกะลาวัตถุประสงค์จะฝึกให้เด็กทราบว่า ก่อนที่ได้รับผลที่เราต้องการก็ต้องอดทนและฝึกหัดก่อน เพราะว่าการเดินบนกะลานั้น ผู้ที่เริ่มฝึกจะรู้สึกเจ็บฝ่าเท้า เพราะความโค้งมนและความแข็งของกะลา แต่ถ้าได้ฝึกบ่อย ๆ อาการเจ็บจะหายไป กล้ามเนื้อบริเวณเท้าจะแข็งแรงขึ้น และยังเป็นการนวดฝ่าเท้าไปในตัว จะมีประโยชน์มากมายต่อร่างกายของผู้ที่เล่นการละเล่นพื้นบ้านเดินกะลา การละเล่นพื้นบ้านเดินกะลาเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่มีคุณค่ามาก อุปกรณ์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านหาได้ง่าย มีอยู่ทั่วไป เมื่อเล่นยังมีประโยชน์ที่ดีต่อผู้เล่น ฝึกให้เด็ก ๆ รู้จักอดทน ก่อนชิมหวานก็ต้องลองขม อีกอย่างหนึ่งเมื่อที่ทำอุปกรณ์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านเดินกะลา ได้ฝึกทักษะความสามารถในขณะที่ลงมือทำด้วย ในการละเล่นพื้นบ้านเดินกะลา ชาวไทยสอนให้เด็กทราบว่า ต้องการสิ่งใดก็ต้องใช้ความพยายามและใช้วิธีที่ถูกต้อง จึงจะได้ผลดีตามที่ต้องการ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการละเล่นพื้นบ้านเดินกะลา

เนื่องจากภาคใต้มีต้นมะพร้าวจำนวนมาก จึงนำลูกมะพร้าวมาเป็นอุปกรณ์การละเล่นพื้นบ้านเดินกะลา ก่อนที่เล่นการละเล่นพื้นบ้านนี้ ต้องไปหาอุปกรณ์กะลาลูกมะพร้าวมา แล้วทำเป็นเครื่องเล่นของการละเล่นพื้นบ้านเดินกะลา เอากะลาด้านที่มีรู 2 ซีกมาร้อยเชือกเข้าด้วยกัน ให้เชือกยาวประมาณ 1.50 เมตร หรือตามความสูงความน้ดของแต่ละคน ผู้เล่นขึ้นไปยืนบนกะลาที่กว้างทั้ง 2 ซีก ใช้นิ้วหัวแม่มือเท้ากับนิ้วชี้หนีบเชือกไว้ มือจับเชือก ถ้าเล่นคนเดียว ก็เดินเล่นในสนาม ในสวน ถ้ามีผู้เล่นเข้าร่วมแข่งขันกัน ก็ขีดเส้นชัยไว้ ผู้เล่นคนใดถึงเส้นชัยก่อน ผู้เล่นคนนั้นก็จะเป็นผู้ชนะ (ดังภาพที่ 3.2)

ภาพที่ 3.2
การเล่นพื้นบ้านเดินกะลา

ที่มา : ฉันเป็นคนไทย ชั้นอนุบาลปีที่ 1 เดินกะลา. 2553 : ออนไลน์.

อุปกรณ์หาได้ง่าย เป็นวัสดุอยู่รอบตัวของชาวไทย ชาวไทยไม่เพียงนำกะลามาเป็นอุปกรณ์ ยังนำกะลามาประกอบเป็นสำนวนไทย สอนให้เด็ก ๆ รู้จักการปฏิบัติตัวอยู่ในสังคมได้ เช่น กบในกะลา กะโหลกกะลา ต่างเป็นคำเตือนใจแก่เด็ก ๆ

3) การเล่นเกมพื้นบ้านลูกข่าง

ลูกข่างเป็นของเล่นสำหรับเด็กที่หมุนบนแกนของตัวเอง ลูกข่างถือเป็นของเล่นที่เก่าแก่ที่สุดอย่างหนึ่งในประเทศไทย เพื่อความบันเทิง การพินันและรวมถึงการพยากรณ์

ลักษณะการเล่นพื้นบ้านลูกข่าง

การเล่นพื้นบ้านลูกข่างเป็นการเล่นที่เล่นในลาน เป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนาน ในเทศกาลต่าง ๆ ของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง เช่นวันขึ้นปีใหม่ นับได้ว่าเป็นการเล่นพื้นบ้านที่มีมานาน สืบทอดต่อเนื่องกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จึงมีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น หมากข่าง หมากหมุน เป็นต้น ปัจจุบันนี้ การเล่นเกมพื้นบ้านลูกข่างได้รับความนิยมทั่วประเทศไทย ซึ่งสามารถเล่นได้ตลอดเวลา

วัตถุประสงค์ในการเล่นเกมพื้นบ้านลูกข่าง

การเล่นพื้นบ้านเดินกะลาเป็นการเล่นเกมพื้นบ้านที่ฝึกทักษะของเด็ก ๆ และพัฒนาจิตใจ ในขณะที่ว่างให้หมูน มีการเล่นแพร่หลายทั่วไปในปัจจุบัน ลูกข่างต้องหมุนรอบตัวได้ด้วยแรงของผู้เล่น ซึ่งแรงเกิดจากการปั่นให้หมุนเหวี่ยงด้วยเชือก เมื่อแรงของผู้เล่นหมด ลูกข่างจะหยุดหมุน ดังนั้นเด็กที่เล่นการเล่นเกมพื้นบ้านลูกข่างจะได้รับประโยชน์จากการเล่นมาก โดยเฉพาะออกกำลังกล้ามเนื้อแขนของเด็กชาย ทำให้เด็กชายโตขึ้นเป็นผู้ชายที่มีร่างกายแข็งแรง ดังนั้นการเล่นพื้นบ้านลูกข่างได้รับความนิยมมากที่สุดจากเด็กชายไทยที่มีอายุประมาณ 7 – 15 ปี

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นพื้นบ้านลูกข่าง

อุปกรณ์การเล่นพื้นบ้านลูกข่างมีสองอย่าง คือลูกข่างกับเชือก ลูกข่างทำจากไม้ ส่วนใหญ่ทำจากไม้มะยมกลึงมีตะปูเป็นเดือยแหลมตรงกลาง ส่วนเชือกที่เล่นลูกข่างต้องเป็นเชือกยาวประมาณ 40 – 50 เซนติเมตร ปลายเชือกด้านหนึ่งผูกด้วยไม้ ทำลูกข่างต้องไปหาไม้ที่ดี ๆ ก่อน มิฉะนั้นลูกข่างที่ทำจะไม่มีคุณภาพ เล่นไม่กี่ครั้งก็พังได้ ดังนั้นเลือกไม้มาทำเป็นลูกข่างเป็นขั้นตอนแรก และเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก หาไม้เสร็จแล้วก็ต้องเลือกส่วนไหนของไม้นำมาทำเป็นลูกข่างเหมาะสมที่สุด หาส่วนไม้ที่เหมาะสมแล้วจึงลงมือทำลูกข่าง เมื่อทำลูกข่างต้องใช้มีดอย่างระมัดระวัง ทำลูกข่างเรียบร้อยแล้ว ก็ไปหาเชือก นำเชือกด้านหนึ่งมาผูกด้วยไม้ จะได้จับเชือกเล่นลูกข่างอย่างสบาย ๆ ถ้าหากว่าผู้เล่นเป็นคนเดียว ก็ขึงลูกข่างให้หมุนไปเรื่อย ๆ ถ้ามีผู้เล่นหลายคนเข้าด้วยกัน ลูกข่างของใครหยุดหมุนอันสุดท้ายก็ถือว่าชนะ (ดังภาพที่ 3.3)

ภาพที่ 3.3
การเล่นพื้นบ้านลูกข่าง

ที่มา : โอเคนั้น ภาพถ่ายแบบเจ็บบ 2550 : ออนไลน์.

อุปกรณ์ที่ประกอบการเล่นพื้นบ้านลูกข่างหาได้ง่าย เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อน มีต้นไม้ที่ตีหลาย ๆ อย่าง และนำมาทำเป็นลูกข่างที่มีคุณภาพดี ๆ ได้ แต่ในปัจจุบันนี้ลูกข่างทำด้วยพลาสติก แม้ว่าอุปกรณ์ประกอบการเล่นพื้นบ้านลูกข่างค่อนข้างทำยาก แต่ก็ไม่ทำให้ความสนใจของเด็กลดลงไป

จากการเล่นพื้นบ้านเดี่ยวของเด็กชาวไทยที่กล่าวทั้ง 3 ประเภทได้ทราบว่าการเล่นพื้นบ้านเล่นในช่วงเทศกาลอย่างไรอย่างหนึ่ง แต่สังคมพัฒนาไปเรื่อย ๆ ทำให้เวลาที่เล่นการเล่นพื้นบ้านไม่ได้บังคับเล่นในช่วงใด จึงทำให้การเล่นพื้นบ้านได้รับการถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบันนี้ การเล่นพื้นบ้านทั้ง 3 ประเภทต่างเล่นในลาน และต่างก็มีวัตถุประสงค์เพื่อสอนให้เด็กมีนิสัยที่ดี สร้างพื้นฐานที่สำคัญในชีวิตของเด็ก เมื่อเด็กลงมือทำแล้ว จึงรู้สึกมีความสุขสนุกสนานในทุกครั้งในการเล่นพื้นบ้าน ย่อมส่งผลให้เด็กเป็นคนอารมณ์ดี มีความสุขในชีวิต และยังช่วยส่งเสริมให้เป็นคนมองโลกในแง่ดีหรือแง่บวกเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็ก ๆ จะเป็นคนที่มองปัญหาความขัดแย้งในชีวิตอย่างมีความหวัง ซึ่งย่อมจะนำความสุขมาสู่โลกใบนี้ อุปกรณ์ประกอบการเล่นพื้นบ้านทั้ง 3 ประเภทต่างหาได้ง่าย เป็นวัสดุอยู่รอบตัว และชีวิตประจำวันของชาวบ้านไทย และแสดงให้เห็นถึงการดำรงชีวิตของชาวไทยในสมัยโบราณและวัฒนธรรมของประเทศไทย

3.1.2 ประเภทการเล่นพื้นบ้านหมู่

การเล่นพื้นบ้านหมู่เป็นการเล่นพื้นบ้านที่มีผู้เล่น 2 คนขึ้นไป สนุกกว่าการเล่นพื้นบ้านเดี่ยว การเล่นพื้นบ้านที่เล่นเป็นหมู่ มีผู้เล่นหลายคนแข่งขันกัน ทำให้ผู้เล่นมีความสุขสนุกสนานยิ่งขึ้น การเล่นพื้นบ้านหมู่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีอุปกรณ์ประกอบ การเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวไทยดังกล่าวทั้ง 10 ประเภทแบ่งเป็นประเภทการเล่นพื้นบ้านหมู่ ได้แก่

- 1) การเล่นพื้นบ้านงูกินหาง
- 2) การเล่นพื้นบ้านรีรีข้าวสาร
- 3) การเล่นพื้นบ้านมอญซ่อนผ้า
- 4) การเล่นพื้นบ้านจ้ำจี้
- 5) การเล่นพื้นบ้านโพงพาง
- 6) การเล่นพื้นบ้านเสือข้ามห้วย
- 7) การเล่นพื้นบ้านหมาเก็บ

ผู้วิจัย ได้ศึกษาการเล่นพื้นบ้านหมู่ 7 ประเภทนี้จากด้านลักษณะการเล่นพื้นบ้าน ด้านวัตถุประสงค์ในการการเล่นพื้นบ้าน และด้านอุปกรณ์การเล่นพื้นบ้าน

1) การการเล่นพื้นบ้านงูกินหาง

การเล่นพื้นบ้านงูกินหางเป็นการการเล่นพื้นบ้านในภาคกลางของประเทศไทย เป็นการการเล่นพื้นบ้านที่เล่นเป็นหมู่ จำนวนผู้เล่นการเล่นพื้นบ้านงูกินหางอย่างน้อย 7 คนขึ้นไป ผู้เล่นยังเหยาะเหยียดฝึกหัดทักษะการเคลื่อนไหวได้ดี ปฏิภาณไหวพริบของผู้เล่นได้

ลักษณะการเล่นพื้นบ้านงูกินหาง

การเล่นพื้นบ้านงูกินหางเป็นการการเล่นพื้นบ้านที่เล่นในลาน และนิยมแข่งขันกันในวันตรุษสงกรานต์ หรือวันที่ชุมชนกำหนดขึ้นเป็นพิเศษ ในปัจจุบันนี้เด็ก ๆ เล่นได้ในทุกเวลาว่าง ผู้เล่นอย่างน้อย 7 คนขึ้นไป เลือก 1 คนเป็นฟอง และอีก 1 คนเป็นแมงู เด็ก ๆ ที่เหลือจะเป็นลูกงู เกาะเอาแมงูต่อแถวกันจนหมด เริ่มเล่นโดยฟองไปจับลูกงู

วัตถุประสงค์ในการการเล่นพื้นบ้านงูกินหาง

การเล่นพื้นบ้านงูกินหางเป็นการการเล่นพื้นบ้านฝึกให้เด็ก ๆ ทราบถึงความสามัคคีระหว่างเพื่อน เมื่อมีความสามัคคีก็สามารถสู้ทุกสิ่งทุกอย่างได้ อีกอย่างหนึ่งเพื่อให้เด็ก ๆ ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลินและสามารถออกกำลังกายได้อีกด้วย ไม่ว่าจะในอดีตหรือปัจจุบัน ความสามัคคีเป็นวิธีที่ดีในการแก้ปัญหา ความสามัคคีคือพลัง มารู้จักความสำคัญของสามัคคี จึงยกแมลงที่มีน้ำหนักมากกว่ามดหลายเท่าได้ หักตะเกียบหนึ่งคู่ได้ แต่หักตะเกียบหลายคู่กลับไม่ได้ เพราะว่าความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ดังนั้นการเล่นนี้สอนให้ผู้เล่นทราบว่าสามัคคี มีความสำคัญมากกว่าระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ จึงจะสามารถชนะได้

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นพื้นบ้านงูกินหาง

ในการเล่นพื้นบ้านงูกินหางไม่มีอุปกรณ์ประกอบ เมื่อเล่นเลือก 1 คนเป็นฟอง และอีก 1 คนเป็นแมงู เด็ก ๆ ที่เหลือจะเป็นลูกงูเกาะเอาแมงูต่อแถวกันจนหมด เริ่มเล่นโดยฟองจะร้องถามตามบทร้อง จนถึงฟองถามแมงูว่า “กินหัวหรือกินหาง” แมงูเลือกตอบหนึ่งคำตอบ ฟองจะต้องจับลูกงูตามที่แมงูตอบ เช่น ถ้าตอบว่า “กินกลางตลอดตัว” ก็เลือกจับลูกงูตัวใดก่อนก็ได้ เว้นตัวหัวกับหาง ถ้าแมงูตอบว่า “กินหัวตลอดหาง” ก็ให้จับลูกงูตัวแรกไล่ลงไปหาหาง ถ้ากินหางตลอดหัวก็ให้จับลูกงูสุดท้ายไล่ขึ้นมา ขณะที่ฟองวิ่งหลอกล่อเพื่อจะจับลูกงู แมงูก็ต้องพยายามกันฟองไว้ ลูกงูก็ต้องหลบหลีกหลังตามแมงู แต่ต้องไม่ให้มือหลุดจากเอว ถ้ามือหลุดจากเอวหรือฟองจับได้ ฟองจะถามลูกงูว่า อยู่กับพ่อหรืออยู่กับแม่ ถ้าลูกงูตอบว่า “อยู่กับพ่อ” ฟองกับแมงูจะร้องว่า “หักคอจิมน้ำพริก” แล้วก็ทำท่าทางหักคอ ลูกงูก็ออกจากการเล่นไป แต่ถ้าตอบว่าอยู่กับแม่ ฟองแมงูก็จะร้องว่า “ลอยแพไป” แล้วผลักลูกงูไป ลูกงูก็ต้องออกจากการเล่นไปเช่นกัน แล้วฟองก็จะ

ไล่จับลูกงูตัวต่อไป ถ้าจับไม่ได้ก็จะเริ่มต้นร้องถามแมงูใหม่ “แมงูเอ๋ย” “เอ๋ย” “กินน้ำป๋อไหน” เล่นไปเรื่อย ๆ ถ้าพองูจับลูกงูได้หมด พองูก็ชนะ แต่ถ้าเวลาพอสมควรแล้ว พองูยังจับลูกงูได้ไม่หมด ก็ถือว่าพองูแพ้ (ดังภาพที่ 3.4)

ภาพที่ 3.4
การละเล่นพื้นบ้านงูกินหาง

ที่มา : ผะอบ โปษะกฤษณะ. 2554 : ออนไลน์.

2) การละเล่นพื้นบ้านริ้วข้าวสาร

การละเล่นพื้นบ้านริ้วข้าวสารเป็นการละเล่นพื้นบ้านในภาคกลางของประเทศไทย เล่นเป็นหมู่ ผู้เล่นการละเล่นพื้นบ้านริ้วข้าวสารอย่างน้อย 6 – 7 คนขึ้นไป จะสนุกมากขึ้น เพราะว่าแถวที่ยาวยิ่งทำให้ผู้เล่นตื่นเต้น เพลิดเพลินขึ้น

ลักษณะการละเล่นพื้นบ้านริ้วข้าวสาร

การละเล่นพื้นบ้านริ้วข้าวสารเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่เล่นในลาน และเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่เล่นได้ในโอกาสพิเศษที่ผู้ชุมชนจัดขึ้นและเทศกาลงานสงกรานต์ ในปัจจุบันนี้เล่นได้ตลอดเวลาว่าง ผู้เล่นอย่างน้อย 6 คนขึ้นไป คนที่เล่นยิ่งเยอะยิ่งสนุก เลือกผู้เล่นออกมา 2 คน ยืนหันหน้าเข้าหากัน ประสานมือกันยกขึ้นสูงทำเป็นสะพานโค้ง ผู้เล่นที่เหลือตั้งแถวเกาะเอวกัน

วัตถุประสงค์ในการเล่นเกมพื้นบ้านรี้ข้าวสาร

การเล่นเกมพื้นบ้านรี้ข้าวสารเป็นการเล่นเกมพื้นบ้านที่ฝึกทักษะการเคลื่อนไหวและปฏิ
 ภาณไหวพริบ การตัดสินใจของเด็ก ทำให้เด็ก ๆ ทราบว่า ตื่นตัวและจับไหวได้ในขณะสู้กับ
 ฝ่ายตรงข้าม แต่สำคัญที่สุดก็คือทำให้เด็กเกิดความสุขสนาน เป็นการออกกำลังกาย ฝึกให้ผู้เล่น
 รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นเกมพื้นบ้านรี้ข้าวสาร

ในการเล่นเกมพื้นบ้านรี้ข้าวสารไม่มีอุปกรณ์ประกอบ เมื่อเลือกผู้เล่น 2 คน ยืนหันหน้า
 เข้าหากัน ห่างกันประมาณให้เด็กคนอื่น ๆ เดินผ่านได้ ประสานมือกันยกขึ้นสูงทำเป็นสะพานโค้ง
 เด็ก ๆ ที่เหลือตั้งแถวเกาะเอวกัน หัวแถวจะพาเดินวนลอดใต้สะพานโค้งไปเรื่อย ๆ เด็กทุกคนจะ
 ร้องเพลงรี้ข้าวสาร เมื่อถึงประโยค “พานเอาคนข้างหลังไว้” ผู้เป็นสะพานโค้งจะ ลดมือลงกักเด็ก
 คนสุดท้าย คนสุดท้ายจะพยายามหลบหลีกเลี่ยงการกักตัว โดยที่มือต้องไม่หลุดจาก การเกาะเอวคน
 ข้างหน้า ถ้าหลบไม่พ้นถูกกักตัวไว้ได้ ก็ถือว่าแพ้ จะถูกให้ออกจากการเล่น ครั้งนี้ไปก่อน
 แถวที่เหลือก็จะเริ่มเดินลอดใต้สะพานโค้งใหม่อีกรอบหนึ่ง โดยเริ่มต้นร้องบทร้องเช่นเดิม จนถึง
 ท่อนสุดท้าย “พานเอาคนข้างหลังไว้” เด็กสองคนจะลดมือลงกักคนสุดท้ายเช่นเดิม เล่นเช่นนี้จน
 หมดคนในแถว เป็นการจบการเล่น (ดังภาพที่ 3.5)

ภาพที่ 3.5
 การเล่นเกมพื้นบ้านรี้ข้าวสาร

ที่มา : การเล่นเกมรี้ข้าวสาร เพลงรี้ข้าวสาร. 2547 : ออนไลน์.

3) การเล่นเกมพื้นบ้านมอญซ่อนผ้า

การเล่นเกมพื้นบ้านมอญซ่อนผ้าเป็นการเล่นเกมพื้นบ้านในภาคกลางของประเทศไทย ได้รับความนิยมนักเด็ก ๆ ทั่วประเทศไทย และเป็นการเล่นเกมพื้นบ้านหมู่ จำนวนผู้เล่นของการเล่นเกมพื้นบ้านมอญซ่อนผ้าอย่างน้อย 7 คนขึ้นไป จะสนุกสนานกว่า

ลักษณะการเล่นเกมพื้นบ้านมอญซ่อนผ้า

การเล่นเกมพื้นบ้านมอญซ่อนผ้าเป็นการเล่นเกมพื้นบ้านเล่นในร่ม เพื่อความบันเทิงรื่นเริงในวันตรุษไทย และตรุษสงกรานต์ ในปัจจุบันนี้เล่นได้ในทุกเวลาว่าง การเล่นเกมพื้นบ้านมอญซ่อนผ้าเป็นการเล่นเกมพื้นบ้านเล่นเป็นกลุ่ม จำนวนผู้เล่นอย่างน้อย 6 คนขึ้นไป จึงจะสนุกสนาน เพลิดเพลิน

วัตถุประสงค์ในการเล่นเกมพื้นบ้านมอญซ่อนผ้า

การเล่นเกมพื้นบ้านมอญซ่อนผ้าสอนให้เด็กทราบว่าความเร็วมีความสำคัญมากในการต่อสู้ ให้ผู้เล่นเกิดเป็นคนที่มีความอดทนสูง รู้จักสังเกต เป็นการออกกำลังกายกลางแจ้ง ก่อให้เกิดความรักสามัคคีในหมู่คณะและสนุกสนานรื่นเริง อีกทั้งทำให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นเกมพื้นบ้านมอญซ่อนผ้า

อุปกรณ์ประกอบการเล่นเกมพื้นบ้านมอญซ่อนผ้าคือผ้าหนึ่งผืน ในชีวิตประจำวันของชาวบ้านไทยนิยมนำผ้าเช็ดหน้าติดตัว เพื่อเช็ดหน้าได้ทุกที่ ดังนั้นการเล่นเกมพื้นบ้านนี้สามารถเล่นได้ทุกที่ทุกเวลา ผ้าไทยของประเทศไทยมีชื่อเสียงมากในโลก ในสมัยโบราณ ผ้าไทยแต่ละผืนเป็นฝีมือยอดเยี่ยมของผู้หญิงไทย เป็นวัฒนธรรมที่สำคัญมากของประเทศไทย อุปกรณ์ประกอบการเล่นเกมพื้นบ้านมอญซ่อนผ้าเกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวันของชาวบ้านไทย หาผู้เล่นเป็นมอญ 1 คน เป็นผู้ถือผ้า เพื่อนที่เหลือนั่งล้อมวง ทุกคนจะร้องเพลง “มอญซ่อนผ้า” มอญจะถือผ้าโดยถือแอบ ๆ ไว้อย่าให้เพื่อนเห็น เดินวนไปรอบ ๆ หลังเพื่อน พอเห็นเพื่อนคนไหนเปลือย แอบวางผ้าไว้ข้างหลังอย่าให้เพื่อนรู้ตัว แล้วเดินอีกรอบ พอถึงผ้าที่ซ่อนไว้หยิบผ้าตีหลังเพื่อนคนนั้น คนที่ถูกตีจะต้องลุกขึ้นวิ่งลอบวง แล้วกลับมาที่นั่งเดิม คนที่เป็นมอญจะได้เล่นเป็นมอญอีกครั้ง แต่ถ้าเพื่อนที่ถูกซ่อนผ้าไว้ข้างหลังรู้ตัว ก็หยิบผ้าแล้ววิ่งไล่มอญ มอญจะวิ่งรอบวงแล้วกลับมาที่นั่งแทนที่เพื่อนคนนั้น เพื่อนที่พบผ้าหลังตัวเอง ก็จะเป็นมอญแทน แล้วทำหน้าที่ซ่อนผ้าต่อไป (ดังภาพที่ 3.6)

ภาพที่ 3.6
การละเล่นพื้นบ้านมอญซ่อนผ้า

ที่มา : มอญซ่อนผ้า. 2512 : ออนไลน์.

4) การละเล่นพื้นบ้านจ้ำจี้

การละเล่นพื้นบ้านจ้ำจี้เป็นการละเล่นพื้นบ้านในภาคกลางของประเทศไทยได้รับความนิยมาเด็กทั่วประเทศ และเป็นการเล่นพื้นบ้านหมู่ จำนวนผู้เล่นของการละเล่นนี้ อย่างน้อย 3 คนขึ้นไป หากคนหนึ่งเป็นคนจ้ำ คนที่เหลือวางมือทั้งสองฝ่ายอยู่บนพื้นให้คนจ้ำเอานิ้วจ้ำ

ลักษณะการละเล่นพื้นบ้านจ้ำจี้

การละเล่นพื้นบ้านจ้ำจี้เป็นการละเล่นที่เล่นในร่ม เล่นได้ทุกเวลาว่าง ไม่ได้ระบุว่าเล่นในเทศกาลใด การละเล่นพื้นบ้านจ้ำจี้เป็นการละเล่นของเด็กๆ จะเล่นประมาณ 3 คนขึ้นไป ผู้จ้ำร้องเพลงจ้ำจี้ก็เริ่มจ้ำไปเรื่อย ๆ จนเหลือมือสุดท้ายเพียงมือเดียว ซึ่งเจ้าของมือคือผู้ชนะ

วัตถุประสงค์ในการละเล่นพื้นบ้านจ้ำจี้

การละเล่นพื้นบ้านจ้ำจี้มุ่งให้เด็กได้รับความสนุกสนาน เป็นการออกกำลังกายให้หัวใจแข็งแรงและปฏิบัติกริยา รู้จักสังเกต เพราะว่าขณะเล่นการละเล่น คนที่จ้ำต้องเอานิ้วไปจ้ำมือของผู้เล่น

อย่างรวดเร็ว ดังนั้นคนที่จำเป็นต้องฝึกความรวดเร็ว ที่ใช้นิ้วจี้ การละเล่นพื้นบ้านนี้จึงจะสนุกสนาน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการละเล่นพื้นบ้านจี้

การละเล่นพื้นบ้านจี้ไม่มีอุปกรณ์ประกอบในการละเล่น วิธีเล่นคือหาผู้เล่น 1 คนเป็นคนจี้ ผู้เล่นที่เหลือจะนั่งล้อมวงกัน วางมือทั้งสองคว่ำลงบนพื้น ผู้จี้วางมือลงที่พื้นมือเดียว ผู้เล่นจะร้องเพลงจี้พร้อมกับเอานิ้วจี้ลงบนหลังมือผู้เล่นแต่ละคนไล่เวียนรอบวงไปเรื่อย ๆ จนถึงคำสุดท้ายของเพลง หากเพลงจบลงที่มีมือของใคร มือนั้นก็ต้องออก ผู้จี้จะร้องเพลงจี้ใหม่ แล้วจี้แบบนี้ไปเรื่อย ๆ จนเหลือมือสุดท้ายมือเดียว ซึ่งเจ้าของมือนั้นก็คือผู้ชนะ (ดังภาพที่ 3.7)

ภาพที่ 3.7

การละเล่นพื้นบ้านจี้

ที่มา : การละเล่นพื้นบ้านภาคใต้ – จุ่มจี้ : การละเล่นของเด็ก. 2551 : ออนไลน์.

5) การละเล่นพื้นบ้านโพงพาง

การละเล่นพื้นบ้านโพงพางเป็นการละเล่นพื้นบ้านภาคกลางของประเทศไทย ได้รับความนิยมจากเด็กชาวไทยทั่วไป เป็นการละเล่นพื้นบ้านกลุ่ม จำนวนผู้เล่นอย่างน้อย 5 คนขึ้นไป ผู้เล่นยิ่งมากยิ่งสนุก

ลักษณะการเล่นพื้นบ้าน โพงพาง

การเล่นพื้นบ้าน โพงพางเป็นการเล่นพื้นบ้านที่เล่นในลาน สมัยอดีตนิยมเล่นในเทศกาล เช่นวันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์หรือวันที่ชุมชนจัดขึ้นเป็นพิเศษ ปัจจุบันนี้ไม่ได้ระบุว่าต้องเล่นในช่วงไหน ถ้ามีเวลา มีเพื่อนร่วมกันก็เล่นได้

วัตถุประสงค์ในการเล่นพื้นบ้าน โพงพาง

การเล่นพื้นบ้านนี้เพื่อฝึกความสังเกต ความจำของเด็ก ๆ ทำให้เกิดความรักสามัคคี เมื่อเด็กเป็นเสือดายังไม่โดนเอาผ้าผูกตาก่อน เด็ก ๆ ก็ต้องจำเพื่อนทุกคนใส่ชุดอะไร มัดผมอย่างไร จะได้จับตัวใครได้แล้วทายถูกด้วย เป็นการเล่นที่ฝึกความจำและความสังเกตของเด็กด้วย เมื่อจับเด็กที่เป็นเสือดา ก็ต้องมีการกระทำอย่างไหวพริบ จึงจะจับตัวของเพื่อนได้ เล่นการเล่นนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดก็คือก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน รื่นเริงใจ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นพื้นบ้าน โพงพาง

การเล่นพื้นบ้าน โพงพางมีอุปกรณ์ประกอบซึ่งคือ ผ้า 1 ผืน จะเป็นผ้าเช็ดหน้า ผ้าพันคอลูกเสือ หรือผ้าอะไรก็ได้ เอามาไว้ปิดตา “เสือดา” ในที่นี้ผ้าใช้มากที่สุดคือผ้าพันคอ ลูกเสือ เนื่องจากประเทศไทยให้ความสำคัญมากต่อลูกเสือ หลังรัชกาลที่ 6 สร้างกองทหาร “เสือป่า” ขึ้นมา ก็มีกองทหารสำหรับเด็กไทยซึ่งก็คือลูกเสือ จนถึงปัจจุบันนี้ เด็กไทยที่ตั้งแต่ประถมถึงมัธยมต้นต้องเรียนลูกเสือในทุกสัปดาห์ ผ้าพันคอลูกเสือดัดตัวของเด็กด้วย เป็นอุปกรณ์ที่ใช้สะดวก วิธีเล่นคือใช้วิธีใดวิธีหนึ่งเลือกผู้เล่นหนึ่งคนเป็นเสือดา แล้วจับตัวเสือดาหมุนหลาย ๆ รอบ จะได้จำทิศทางไม่ได้ ผู้เล่นคนอื่น ๆ จับมือกันเป็นล้อมวงรอบเสือดา แล้วเดินวนไปรอบ ๆ เสือดาพร้อมทั้งร้องเพลงโพงพางเออจนจบเพลง ให้หยุดเดินแล้วนั่งลง ถามเสือดาว่า ปลาเป็นหรือปลาดาย ถ้าเสือดาตอบว่า “ปลาดาย” ทุกคนต้องอยู่กับที่ ห้ามเคลื่อนย้าย แต่ถ้าเสือดาว่า “ปลาเป็น” ผู้เล่นก็เปลี่ยนที่นั่งกันได้ เปลี่ยนแล้วให้นั่งกับที่ เสือดาจะเดินทางไปหาผู้ที่นั่งรอบวง เมื่อจับตัวใครได้ เสือดาจะต้องทายว่าเป็นใคร ถ้าทายถูกคนนั้นต้องตาย มาเป็นเสือดาแทน ถ้าทายไม่ถูกเสือดาก็ต้องเป็นเสือดาต่อไป (ดังภาพที่ 3.8)

ภาพที่ 3.8
การละเล่นพื้นบ้านโพงพาง

ที่มา : การละเล่น โพงพาง เพลงโพงพาง. 2553 : ออนไลน์.

6) การละเล่นพื้นบ้านเสื่อขำมั่ว

การละเล่นพื้นบ้านเสื่อขำมั่วเป็นการละเล่นภาคกลางของประเทศไทย ได้รับความนิยมมากจากเด็กชาวไทย จำนวนผู้เล่นของการละเล่นพื้นบ้านเสื่อขำมั่วอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป หรือมากกว่านี้ ผู้เล่นหนึ่งคนจะเป็นห้วย ผู้เล่นที่เหลือก็เป็นเสื่อ

ลักษณะการละเล่นพื้นบ้านเสื่อขำมั่ว

การละเล่นพื้นบ้านเสื่อขำมั่วเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่เล่นในลาน การละเล่นนี้เล่นได้ตลอดเวลา ปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่เป็นการละเล่นแบบการแข่งขันกันระหว่างโรงเรียน ผู้เล่นที่เป็นห้วยต้องทำท่าทางหลาย ๆ อย่างให้คนที่เห็นเสื่อขำมั่วกระโดด ถ้าขำมั่วไม่ได้ก็แสดงว่าแพ้

วัตถุประสงค์ในการละเล่นพื้นบ้านเสื่อขำมั่ว

การละเล่นพื้นบ้านเสื่อขำมั่วมีประโยชน์ต่อร่างกายมาก เพราะว่าเมื่อเล่น ผู้เล่นต้องทำท่าทางต่าง ๆ เช่น เหยียดขา คู้เข่าหมอบลง โด่งตัวขาเหยียด ยืนขึ้นก้มตัว เป็นต้น ทำให้เด็ก ๆ ได้ออกกำลังกายทุกอวัยวะ และได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นพื้นบ้านเสื่อข้ามห้วย

การเล่นพื้นบ้านเสื่อข้ามห้วยเป็นการเล่นพื้นบ้านที่ไม่มีอุปกรณ์ประกอบ วิธีเล่นคือผู้เล่นที่เป็นเสื่อจะต้องกระโดดข้ามห้วย โดยไม่ให้ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายถูกตัวห้วย ถ้าถูกเสื่อตัวนั้นก็ต้องตายมาเป็นห้วยแทน แล้วเริ่มเล่นตั้งแต่อีหนึ่งใหม่ ผู้เล่นที่เป็นห้วยต้องทำท่าทางต่าง ๆ ให้เสื่อกระโดดข้าม (ดังภาพที่ 3.9)

ภาพที่ 3.9

การเล่นพื้นบ้านเสื่อข้ามห้วย

ที่มา : Kanchanaburi Photo Club เสื่อข้ามห้วย. 2554 : ออนไลน์.

7) การเล่นพื้นบ้านหมากเก็บ

การเล่นพื้นบ้านหมากเก็บเป็นการเล่นภาคกลางของประเทศไทย ได้รับความนิยมจากเด็กชาวไทยทั่วประเทศ หาเพื่อน ๆ หลาย ๆ คนเข้าร่วมแข่งขันกัน จำนวนผู้เล่นอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป ผู้เล่นยิ่งเยอะยิ่งสนุก

ลักษณะการเล่นพื้นบ้านหมากเก็บ

การเล่นพื้นบ้านหมากเก็บเป็นการเล่นพื้นบ้านที่เล่นในร่ม ปัจจุบันนี้เด็ก ๆ นิยมเล่นในช่วงเวลาพักผ่อน รวบรวมคะแนน ใครได้คะแนนเยอะที่สุดผู้เล่นคนนั้นก็ชนะ

วัตถุประสงค์ในการเล่นเกมพื้นบ้านหมากเก็บ

การเล่นเกมพื้นบ้านหมากเก็บมีวัตถุประสงค์ฝึกความว่องไวของมือ ประสาท และให้ เด็ก รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ฝึกความรู้สึกสมมูลกันของสมองในขณะที่โยนลูกหินขึ้นพร้อมเก็บลูกหินที่วางบนพื้น ทำให้เด็ก ๆ รู้จักคิด รู้จักหาวิธีที่ดีมาได้รับผลที่ต้องการ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นเกมพื้นบ้านหมากเก็บ

อุปกรณ์ประกอบการเล่นเกมพื้นบ้านหมากเก็บคือลูกหิน ลูกหินเป็นอุปกรณ์ที่หาได้ง่าย เมื่อให้ร่อยากเล่นหมากเก็บ ก็แะไปเก็บลูกหินได้ทุกที่ อีกอย่างหนึ่งอุปกรณ์ประกอบการเล่นเกมพื้นบ้านนี้ไม่ได้ระบุว่าต้องคือลูกหิน เป็นเม็ดมะขามก็ได้ เม็ดมะขามเป็นลูกที่แข็งมาก เป็นเม็ดกลม ไม่มีเหลี่ยม แล้วประเทศไทยเป็นประเทศที่ปลูกต้นมะขามเยอะมาก มีต้นไม้ก็มี ต้นมะขาม เมื่อกินเนื้อมะขามเสร็จ เอาเม็ดมะขามล้างให้สะอาด ตากให้แห้ง ก็สามารถเอามาเป็น อุปกรณ์ประกอบการเล่นเกมพื้นบ้านหมากเก็บได้ ไม่เพียงแต่มีผลไม้ทาน ยังมีเม็ดมาเล่นด้วย แต่ในปัจจุบันนี้อุปกรณ์ประกอบการเล่นเกมพื้นบ้านทำด้วยพลาสติก วิธีเล่นคือ วางลูกหินบนฝ่ามือ แล้วโยนลูกหินขึ้น ใช้หลังมือรับ แล้วโยนขึ้น กลับฝ่ามือรับอีกครั้งโดยในฝ่ามือรับลูกหินลูกเดียว เพื่อใช้ลูกหินลูกนี้ไปรับลูกหินอื่น ๆ ที่ถูกโยนทิ้งบนพื้น ถ้าเก็บลูกหินได้หมด ก็ถือว่าชนะ ถ้าขณะเก็บหมาก มือไปโดนหมากตัวอื่น ๆ ก็ถือว่าตาย ให้ผู้อื่นเล่นแทน ถ้าโยนหมากแล้วรับไม่ได้ก็ถือว่าตายเหมือนกัน (ดังภาพที่ 3.10)

ภาพที่ 3.10

การเล่นเกมพื้นบ้านหมากเก็บ

ที่มา : จุไรรัตน์ สดวกกิจ. 2553 : ออนไลน์.

จากการละเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวไทยที่เล่นเป็นหมู่ที่กล่าวทั้ง 7 ประเภททำให้ทราบว่าการละเล่นพื้นบ้านเล่นในช่วงเทศกาลต่าง ๆ และเป็นผู้ชุมชนจัดขึ้น แต่สังคมพัฒนาไปเรื่อย ๆ ทำให้เวลาที่เล่นการละเล่นพื้นบ้านไม่เพียงแต่บังคับเล่นในช่วงใด กลับเล่นได้ตลอดเวลา จึงทำให้การละเล่นพื้นบ้านแพร่กระจายมาถึงปัจจุบันนี้ ทั้ง 7 ประเภทพื้นบ้านต่างมีวัตถุประสงค์คือเพื่อออกกำลังอวัยวะของผู้เล่น ทำให้เด็กไม่เพียงเป็นคนที่มีความรู้ ยังมีร่างกายที่แข็งแรงด้วย สร้างความสนุกสนานในทุกครั้งที่เล่นการละเล่นพื้นบ้าน ย่อมส่งผลให้เด็กเป็นคนอารมณ์ดี มีความสุขในชีวิต และยังช่วยสอนเด็ก ๆ รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย ส่งเสริมให้เป็นคนมองโลกในแง่ดี หรือแง่บวกเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็ก ๆ จะเป็นคนที่มองปัญหา ความขัดแย้งในชีวิตอย่างมีความหวัง ซึ่งย่อมจะนำความสงบสุขมาสู่โลกใบนี้ ในการละเล่นพื้นบ้านที่เล่นเป็นหมู่ทั้ง 7 ประเภท การละเล่นส่วนใหญ่ไม่มีอุปกรณ์ประกอบ แต่ก็เล่นได้สนุกสนาน แม้ว่าบางประเภทมีอุปกรณ์ประกอบ แต่ก็ใช่อุปกรณ์ที่อยู่ในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน ไม่ต้องไปหาวัตถุดิบมาทำเป็นอุปกรณ์อีก

3.2 วัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวจีน

การละเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวจีนได้รับพัฒนามาเป็นระยะเวลาประมาณ 5,000 ปี พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของการละเล่นพื้นบ้านเด็กชาวจีนส่วนใหญ่พัฒนาตามลำดับราชวงศ์ การละเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวจีนพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง มีการละเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวจีนที่มีชื่อเสียงหลายการละเล่น เช่น การละเล่นพื้นบ้านฉี่จู่หม่า (骑竹马) การละเล่นพื้นบ้านฉ่ายกาวเซี่ยว (踩高跷) ซึ่งเป็นการละเล่นพื้นบ้านเดี่ยว ประเภทการละเล่นพื้นบ้านหมู่ที่มีชื่อเสียงซึ่งนิยมเล่นกันในภาคกลาง เช่น การละเล่นพื้นบ้านเหล่ายั้งโจวเสี่ยวจี้ (老鹰捉小鸡) การละเล่นพื้นบ้านติวโ้วจ้วน (丢手绢) เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยขอยกตัวอย่างการละเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวจีนซึ่งเป็นที่นิยมของประเทศจีนที่สามารถเทียบเคียงกับการละเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวไทย ได้แก่

- 1) การละเล่นพื้นบ้านฉี่จู่หม่า (骑竹马)
- 2) การละเล่นพื้นบ้านเหล่ายั้งโจวเสี่ยวจี้ (老鹰抓小鸡)
- 3) การละเล่นพื้นบ้านกั๋วกุ้ยเหมินกวน (过鬼门关)
- 4) การละเล่นพื้นบ้านติวโ้วจ้วน (丢手绢)
- 5) การละเล่นพื้นบ้านฉ่ายกาวเซี่ยว (踩高跷)
- 6) การละเล่นพื้นบ้านเตียนปิงเตียนเจียง (点兵点将)

7) การละเล่นพื้นบ้านโหลงจงเหนี่ยว (笼中鸟)

8) การละเล่นพื้นบ้านเทียวเหมินชาน (跳门槛)

9) การละเล่นพื้นบ้านโชวโถวหลัว (抽陀螺)

10) การละเล่นพื้นบ้านจิวสือจื่อ (抓石子)

ในที่นี้ผู้วิจัยขอแบ่งเป็นการละเล่นพื้นบ้านเดี่ยวและการละเล่นพื้นบ้านหมู่ดังต่อไปนี้

3.2.1 ประเภทการละเล่นพื้นบ้านเดี่ยว

การละเล่นพื้นบ้านเดี่ยวเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่นิยมเล่นเดี่ยว มีอุปกรณ์ประกอบเล่นเป็นเดี่ยว เด็กหลาย ๆ คนร่วมเล่นสู้กันได้ด้วย แบ่งประเภทการละเล่นพื้นบ้านเดี่ยวตามการละเล่นพื้นบ้านที่ดังกล่าวทั้ง 10 การละเล่น มีการละเล่นพื้นบ้านเดี่ยวดังต่อไปนี้

1) การละเล่นพื้นบ้านฉี่จู๋หม่า (骑竹马)

2) การละเล่นพื้นบ้านฉ่ายกาวเซี่ยว (踩高跷)

3) การละเล่นพื้นบ้านโชวโถวหลัว (抽陀螺)

การละเล่นพื้นบ้านเดี่ยวของเด็กชาวจีนทั้ง 3 ประเภทมีลักษณะคล้ายคลึงกับการละเล่นพื้นบ้านเดี่ยวของเด็กชาวไทยทั้ง 3 ประเภทที่เล่นเป็นเดี่ยว ผู้วิจัยจึงจะศึกษาการละเล่นพื้นบ้าน 3 ประเภทนี้จากด้านลักษณะการละเล่น ด้านวัตถุประสงค์ในการละเล่นพื้นบ้านและด้านอุปกรณ์การละเล่นพื้นบ้าน และจะได้เปรียบเทียบกับการละเล่นพื้นบ้านเดี่ยวของเด็กชาวไทยทั้ง 3 ประเภทที่เล่นเป็นเดี่ยว

1) การละเล่นพื้นบ้านฉี่จู๋หม่า (骑竹马)

การละเล่นพื้นบ้านฉี่จู๋หม่า (骑竹马) หมายถึงขี่ม้าก้านไผ่ เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมมากจากเด็กชาวจีน การละเล่นพื้นบ้านนี้เป็นการเล่นพื้นบ้านเดี่ยว ถ้ามีเพื่อน ๆ หลายคนร่วมเล่นกัน ก็ทำม้าไผ่คนละหนึ่งตัว จะแข่งกันได้ สู้กันได้ ถ้าเล่นคนเดียวก็เล่นตามใจชอบ

ลักษณะการละเล่นพื้นบ้านฉี่จู๋หม่า (骑竹马)

การละเล่นพื้นบ้านฉี่จู๋หม่า (骑竹马) เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่ลักษณะคล้าย ๆ กับการละเล่นพื้นบ้านขี่ม้าก้านกล้วยของประเทศไทย การละเล่นพื้นบ้านฉี่จู๋หม่า (骑竹马) เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่เล่นในลาน เล่นได้ตลอดปี ทั้งวันปกติและเทศกาล มือซ้ายเอาต้นไผ่วางที่ระหว่างขาของตัวเอง และมีมือขวานำไม้หรือดาบไม้เป็นอาวุธ เล่นได้ในทุกเวลาว่าง

วัตถุประสงค์ในการเล่นพื้นบ้านฉี่จู่หม่า (骑竹马)

การเล่นพื้นบ้านฉี่จู่หม่า (骑竹马) มีวัตถุประสงค์สอนเด็ก ๆ ให้รู้จักอดทน เพราะว่าจะแข่งกับเพื่อน บางทีก็มีความคิดเห็นแตกต่างกัน มีขัดแย้งกันบ้าง ดังนั้นในขณะที่เด็กเล่นการเล่นพื้นบ้านนี้สามารถฝึกความอดทนและความนอบน้อมได้ ดันไม้หาได้ทุก ๆ ที่ในประเทศจีน สิ่งที่สำคัญคือการการเล่นพื้นบ้านฉี่จู่หม่า (骑竹马) คือต้องลงมือไปตัดต้นไม้ จึงจะเล่นได้ ดังนั้นในขณะที่เด็ก ๆ ลงมือทำไม้ต้นไม้ เด็ก ๆ ก็ได้ฝึกหัดความสามารถของทำอุปกรณ์ไม้ต้นไม้ มีวัตถุประสงค์ฝึกสอนความสามารถทางลงมือของเด็กชาวจีน และไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกับพ่อแม่ ขณะเล่นการเล่นพื้นบ้านฉี่จู่หม่า (骑竹马) ยังสามารถให้เด็กรู้จักความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อน จึงสามารถประสบความสำเร็จได้ในการแข่งขัน ทำให้เด็กใช้เวลาว่างไปเล่นกับเพื่อน ๆ อย่างสนุกสนาน และเสริมมิตรภาพกับเด็ก ๆ ยังสามารถให้เด็กปฏิบัติให้เป็นเรื่องจริง เหมือนกับวีรบุรุษในสมัยโบราณที่เด็กนับถือ ในสมัยโบราณจีนมีวีรบุรุษมากมายที่สรรชีวิตป้องกันประเทศชาติ เป็นวีรบุรุษที่ได้รับความนับถือ ประชาชนจีนโดยเฉพาะเด็กชาวจีนล้วนได้รับอิทธิพลจากนิทานวีรบุรุษ แม้เล่นการเล่นก็แต่งตัวเป็นวีรบุรุษมาสู้กับเพื่อน ๆ อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อรำลึกถึงวีรบุรุษ

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นพื้นบ้านฉี่จู่หม่า (骑竹马)

การเล่นพื้นบ้านฉี่จู่หม่า (骑竹马) ของประเทศจีนมีอุปกรณ์คือต้นไม้ 1 ต้น ใช้ไม้ 1 ท่อน อุปกรณ์ของการเล่นฉี่จู่หม่า (骑竹马) หาได้ง่าย บ้านชาวจีนเกือบทุกหลังปลูกต้นไม้ ดังนั้นไปหาอุปกรณ์ของการเล่นพื้นบ้านฉี่จู่หม่า (骑竹马) มาทำได้อย่างง่าย ขั้นแรกทำไม้จากต้นไม้ 1 ต้น ความยาวของไม้ประมาณ 5 ฟุต แล้วขึ้นคร่อมบนก้านไม้ อยู่ในระหว่างขาของผู้เล่น เป็นการขี่ม้า มืออีกด้านหนึ่งนำไม้หนึ่งท่อนหรือดาบไม้ เป็นแส้หรืออาวุธ ถ้ามีผู้เล่นหลายคนเล่นด้วยกัน ขณะที่เล่น ผู้เล่นขี่ม้ากันและใช้อาวุธต่อสู้กันทั้ง 2 ฝ่าย เรื่องที่น่าสนใจคือเด็กนิยมปลอมตัวเป็นวีรบุรุษที่มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์จีน แล้ว 2 ฝ่ายแข่งกันเป็น “การแข่งขันประลองยุทธ” (ดังภาพที่ 3.11)

ภาพที่ 3.11
การละเล่นพื้นบ้านฉู่หู่มา (骑竹马)

ที่มา : 帅帅涛涛的妈. ม.ป.ป. : ออนไลน์.

2) การละเล่นพื้นบ้านฉ่ายกาวเซี้ยว (踩高跷)

การละเล่นพื้นบ้านฉ่ายกาวเซี้ยว (踩高跷) หมายถึงเดินระบำไม้ต่อขา เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมมากจากเด็กชาวจีนทั่วประเทศจีน เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่เล่นเดี่ยว ถ้ามีเพื่อน ๆ หลายคนเข้าร่วมแข่งขันกัน ก็ต้องทำไม้ต่อขาคคนละหนึ่งอัน

ลักษณะการละเล่นพื้นบ้านฉ่ายกาวเซี้ยว (踩高跷)

การละเล่นพื้นบ้านฉ่ายกาวเซี้ยว (踩高跷) ที่มีลักษณะคล้าย ๆ กับการละเล่นพื้นบ้านเดินกะลาของประเทศไทย เป็นการละเล่นที่เล่นในลาน ในสมัยโบราณจีนฉ่ายกาวเซี้ยว (踩高跷) เป็นกิจกรรมบันเทิง เมื่อถึงงานวัดหรือเทศกาลสำคัญ ก็มีคณะกรรมการแสดงมาแสดงรายการฉ่ายกาวเซี้ยว (踩高跷) ในชุมชน เนื่องจากฉ่ายกาวเซี้ยว (踩高跷) เล่นได้สนุกสนานมาก และได้รับความนิยมจากประชาชนมาก รายการฉ่ายกาวเซี้ยว (踩高跷) จึงค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงและพัฒนาเป็นการละเล่นพื้นบ้านของประเทศจีน การละเล่นพื้นบ้านฉ่ายกาวเซี้ยว (踩高跷) เล่นเป็นหนึ่งคนได้ เด็ก ๆ เล่นร่วมกันก็ได้

วัตถุประสงค์ในการเล่นเกมพื้นบ้านฉ่ายกาวเซียว (踩高跷)

การเล่นเกมพื้นบ้านฉ่ายกาวเซียว (踩高跷) ฝึกสอนให้เด็กทราบว่า ก่อนจะได้รับผลที่ดีเลิศ ก็ต้องอดทนและฝึกหัดก่อน เดินบนแม่พิมพ์ไม้ที่เริ่มฝึกหัดจะรู้สึกน่ากลัว เพราะไม่ได้คิดพื้นที่ราบเรียบ แต่ถ้าได้ฝึกหัดบ่อย ๆ อาการกลัวจะหายไป จิตใจของเด็กจะเข้มแข็งขึ้น และจะมีประโยชน์ต่อร่างกายของผู้เล่น การเล่นเกมพื้นบ้านฉ่ายกาวเซียว (踩高跷) เป็นการเล่นเกมพื้นบ้านที่มีคุณค่ามาก อุปกรณ์ของการเล่นเกมพื้นบ้านหาได้ง่าย ฝึกสอนให้เด็กรู้จักอดทน ก่อนชิมหวานก็ต้องลองขม

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นเกมพื้นบ้านฉ่ายกาวเซียว (踩高跷)

อุปกรณ์ที่ประกอบการเล่นเกมพื้นบ้านฉ่ายกาวเซียว (踩高跷) คือ ไม้กับแม่พิมพ์ไม้ เพราะชาวจีนในสมัยก่อนนิยมเอาไม้มาทำทุกสิ่งทุกอย่าง เช่นสร้างบ้าน ทำโต๊ะและเก้าอี้ เป็นต้น จึงนิยมนำไม้มาเป็นอุปกรณ์ประกอบการเล่นเกมพื้นบ้านให้เด็ก ๆ ก่อนจะเล่นเกมนี้ ต้องไปหาอุปกรณ์ท่อนไม้และแม่พิมพ์ไม้ จึงมาทำเป็นเครื่องเล่นของการเล่นเกมพื้นบ้านฉ่ายกาวเซียว (踩高跷) ใช้ตะปูทำให้แม่พิมพ์ไม้และก้านไม้ติดกัน และใกล้ชิดที่ 3 ใน 1 ของไม้ จึงทำเครื่องเล่นของการเล่นเกมพื้นบ้านฉ่ายกาวเซียว (踩高跷) ได้ ขณะที่เล่นวางเท้าของผู้เล่นอยู่บนแม่พิมพ์ไม้ ใช้เชือกมัดเท้ากับแม่พิมพ์ไม้ เท้าจะได้ไม่หลุดลงมา ใช้มือจับก้านไม้มือละหนึ่งก้าน เท้ากับมือฝั่งเดียวกันพร้อมกัน และเท้ากับมืออีกฝั่งก้าวต่อ เล่นอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ เริ่มเล่นไม่รู้จักใช้แรงไร อาจะยืนไม่เป็น ต้องพึ่งอาศัยผนังค่อย ๆ ก้าว ต้องใช้เวลาฝึก ก็สามารรถก้าวได้อย่างเชี่ยวชาญ แม้ว่าทำเครื่องเล่นยาก แต่ในสุดท้ายเด็ก ๆ กลับรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินมาก (ดั่งภาพที่ 3.12)

ภาพที่ 3.12
การละเล่นพื้นบ้านฉ่ายกาวเขียว (踩高跷)

ที่มา : 民间游戏 — 踩高跷. 2549 : ออนไลน์.

3) การละเล่นพื้นบ้านโหวโถวหลัว (抽陀螺)

การละเล่นพื้นบ้านโหวโถวหลัว (抽陀螺) เป็นการละเล่นพื้นบ้านภาคเหนือของประเทศไทย แต่ก็ได้รับความนิยมมากจากเด็กๆ ทั่วประเทศจีน การละเล่นพื้นบ้านนี้เป็นการละเล่นเดี่ยว แต่มีผู้เล่นหลาย ๆ คนร่วมแข่งขันกันได้

ลักษณะการละเล่นพื้นบ้านโหวโถวหลัว (抽陀螺)

การละเล่นพื้นบ้านโหวโถวหลัว (抽陀螺) มีลักษณะคล้าย ๆ กับการละเล่นพื้นบ้านลูกข่างของประเทศไทย ส่วนโหวโถวหลัว (抽陀螺) หมายถึง หมุนลูกข่าง การละเล่นพื้นบ้านโหวโถวหลัว (抽陀螺) เป็นการละเล่นที่เล่นในลาน เป็นการละเล่นเพื่อความสนุกสนานในเทศกาลต่าง ๆ หรืองานวัดที่ภาคเหนือของประเทศไทย เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่สืบทอดต่อเนื่องกันมาจากรุ่นเก่าจนถึงปัจจุบันนี้ และยังได้รับความนิยมทั่วประเทศจีน เล่นในช่วงเวลาว่างได้

วัตถุประสงค์ในการเล่นเกมพื้นบ้านโขวโถวหัว (抽陀螺)

การเล่นเกมพื้นบ้านโขวโถวหัว (抽陀螺) เป็นการเล่นที่ฝึกทักษะให้เด็ก ๆ รู้จักคิด และการใช้ไวยวะมือให้สัมพันธ์กับการสั่งการของสมอง และพัฒนาจิตใจ ร่าเริงแจ่มใส ในขณะที่ขว้างให้หมุน ลูกข่างต้องหมุนรอบตัวได้ด้วยแรงของผู้เล่น ซึ่งแรงนี้เกิดจากการปั่นให้หมุนเหวี่ยงด้วยเชือก เมื่อแรงของผู้เล่นหมด ลูกข่างจะหยุดหมุน ดังนั้นผู้เล่นการเล่นเกมพื้นบ้านโขวโถวหัว (抽陀螺) จะได้รับประโยชน์มาก โดยเฉพาะออกกำลังกล้ามเนื้อแขนของเด็กชาย และเมื่อเด็กชายเจริญโตจะมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรง

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นเกมพื้นบ้านโขวโถวหัว (抽陀螺)

อุปกรณ์การเล่นเกมพื้นบ้านโขวโถวหัว (抽陀螺) มีสองอย่าง คือลูกข่างกับเส้นลูกข่าง ลูกข่างทำจากไม้ ทำลูกข่างต้องหาไม้ที่ดี ๆ ก่อน มิฉะนั้นลูกข่างที่ทำจะไม่มีคุณภาพ เล่นไม่กี่ครั้งก็พังไป ดังนั้นเลือกไม้มาทำเป็นลูกข่างเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญมาก เสร็จแล้วก็ต้องเลือกท่อนไม้เอามาทำเป็นลูกข่างเหมาะสมที่สุด หาได้แล้วก็ลงมือทำลูกข่าง เอาไม้กลมใหญ่เหมือนไขไก่ แล้วใช้มีดปอกเป็นรูปร่างเหมือนลูกกระสุน เมื่อทำลูกข่างต้องใช้มีดอย่างระมัดระวัง ลูกข่างปลายแหลมเลียบไขเหล็กซึ่งเล็กเหมือนถั่วเขียว จะได้ป้องกันลูกข่างใช้ได้นาน ส่วนเส้นลูกข่างต้องการเชือกยาวประมาณ 40 – 50 เซนติเมตร ปลายเชือกอีกด้านหนึ่งผูกด้วยไม้ จะได้จับเชือกเล่นลูกข่างอย่างสบาย ๆ อุปกรณ์ที่ประกอบการเล่นเกมพื้นบ้านลูกข่างหาได้อย่างง่าย เพราะประเทศจีนเป็นประเทศที่มีต้นไม้ที่ดีหลาย ๆ อย่าง และเอามาทำเป็นลูกข่างที่มีคุณภาพดีได้ แม้ว่าทำอุปกรณ์ประกอบการเล่นเกมพื้นบ้านโขวโถวหัว (抽陀螺) ยุ่งยากมาก แต่ก็ไม่ทำให้ความสนใจของเด็กชาวจีนลดลงไป (ดังภาพที่ 3.13)

ภาพที่ 3.13
การละเล่นพื้นบ้านโหวโถวหลัว (抽陀螺)

ที่มา : 抽陀螺比赛. 2551 : ออนไลน์.

จากการละเล่นพื้นบ้านเดี่ยวของเด็กชาวจีนดังกล่าวทั้ง 3 ประเภททำให้ทราบว่า การละเล่นพื้นบ้านส่วนใหญ่เล่นในช่วงเทศกาลหรืองานวัด นิยมเล่นในลาน แต่สังคมพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง ทำให้เวลาเล่นการละเล่นพื้นบ้านไม่ได้ระบุและบังคับเล่นในช่วงใด เล่นได้ในทุกเวลาและทุกสถานที่ จึงทำให้การละเล่นพื้นบ้านได้รับการถ่ายทอดมาถึงปัจจุบันนี้ ทั้ง 3 ประเภทต่างมีวัตถุประสงค์คือสั่งสอนเด็กเป็นคนที่มีนิสัยดี สร้างพื้นฐานที่สำคัญในชีวิตของเด็ก สิ่งของที่เด็กลงมือทำด้วยตัวเอง เด็ก ๆ ยิ่งรักและทะนุถนอม มีความสนุกสนานในทุกครั้งที่เล่น ย่อมส่งผลให้เด็กเป็นคนอารมณ์ดี มีความสุขในชีวิต และยังช่วยส่งเสริมให้เป็นคนมองโลกในแง่ดี หรือแง่บวก เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็ก ๆ จะเป็นคนที่มองปัญหา ความขัดแย้งในชีวิตอย่างมีความหวัง ซึ่งย่อมจะนำความสุขมาสู่โลกใบนี้ อุปรกรณ์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านทั้ง 3 ประเภทต่าง หาได้ง่าย เป็นวัตถุดิบที่ปรากฏในชีวิตประจำวันของชาวจีน และแสดงให้เห็นถึงการดำรงชีวิต ในสมัยโบราณและวัฒนธรรมของประเทศจีน

3.2.2 ประเภทการเล่นพื้นบ้านหมู่

การเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวจีนมีประเภทการเล่นหมู่เช่นกัน และแสดงถึงคุณค่าของการเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวจีน การเล่นพื้นบ้านหมู่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีอุปกรณ์ประกอบ แต่ก็มีความสนุกสนานเช่นกัน ตามการเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวจีน 10 ประเภท ได้แบ่งเป็นการเล่นพื้นบ้านหมู่ดังนี้

- 1) การเล่นพื้นบ้านเหล่ายิงจ้าวเสี่ยวจี (老鹰抓小鸡)
- 2) การเล่นพื้นบ้านกั๋วกั๋วเหมินกวน (过鬼门关)
- 3) การเล่นพื้นบ้านติวโถ้วจ้วน (丢手绢)
- 4) การเล่นพื้นบ้านเตียนปิงเตียนเจียง (点兵点将)
- 5) การเล่นพื้นบ้านโหลงจงเหนี่ยว (笼中鸟)
- 6) การเล่นพื้นบ้านเที่ยวเหมินชาน (跳门槛)
- 7) การเล่นพื้นบ้านจ้าวสือจื่อ (抓石子)

ผู้วิจัยจะศึกษาการเล่นพื้นบ้านหมู่ของเด็กชาวจีน 7 ประเภทนี้ตามด้านลักษณะการเล่น ด้านวัตถุประสงค์ในการเล่นพื้นบ้านและด้านอุปกรณ์การเล่นพื้นบ้าน

- 1) การเล่นพื้นบ้านเหล่ายิงจ้าวเสี่ยวจี (老鹰抓小鸡)

การเล่นพื้นบ้านเหล่ายิงจ้าวเสี่ยวจี (老鹰抓小鸡) เป็นการเล่นพื้นบ้านได้รับความนิยมมากจากเด็กชาวจีน เป็นการเล่นพื้นบ้านที่เกี่ยวกับเรื่องแม่ไก่คุ้มครองลูกไก่ ไม่ให้นกเหยี่ยวคาบลูกไก่ไป จำนวนผู้เล่นของการเล่นพื้นบ้านนี้อย่างน้อย 5 คนขึ้นไป คนที่เข้าร่วมมาเล่นยิ่งเยอะยิ่งสนุก

ลักษณะการเล่นพื้นบ้านเหล่ายิงจ้าวเสี่ยวจี (老鹰抓小鸡)

การเล่นพื้นบ้านเหล่ายิงจ้าวเสี่ยวจี (老鹰抓小鸡) เป็นการเล่นพื้นบ้านที่มีลักษณะคล้าย ๆ กับการเล่นพื้นบ้านงูกินหางของประเทศสไทย คำว่า เหล่ายิงจ้าวเสี่ยวจี (老鹰抓小鸡) หมายถึงนกเหยี่ยวจับลูกไก่ เป็นการเล่นพื้นบ้านที่เล่นในลาน ในหมู่บ้านหรือในโรงเรียน เด็กเล่นด้วยกัน เลือกผู้เล่นคนหนึ่งเป็นนกเหยี่ยว อีกคนหนึ่งเป็นแม่ไก่ ผู้เล่นที่เหลือจะเป็นลูกไก่หมด

วัตถุประสงค์ในการเล่นพื้นบ้านเหล่ายิงจ้าวเสี่ยวจี (老鹰抓小鸡)

เมื่อเล่นการเล่นพื้นบ้านเหล่ายิงจ้าวเสี่ยวจี (老鹰抓小鸡) เด็ก ๆ ทุกคนต้องร่วมมือและประสานกัน อย่างเช่น หลบ กางออก กระโดด ย้าย เป็นต้น ดังนั้นลูกไก่ต้องมีความสามัคคี จึงจะหลบหนีนกเหยี่ยวได้ ดังนั้นการเล่นนี้ฝึกออกกำลังขาของเด็ก และความว่องไวของเด็ก ส่วนแม่ไก่เพื่อป้องกันลูกไก่ ต้องกั้นซ้ายกั้นขวา นกเหยี่ยวนิยมไปจับลูกไก่แถวสุดท้าย ดังนั้นแม่ไก่ก็ต้องเดินตามนกเหยี่ยววิ่ง จึงฝึกความสามารถว่องไวของแม่ไอกับนกเหยี่ยวด้วย อีกอย่างหนึ่งเมื่อแม่ไก่ปิดกั้นนกเหยี่ยว ลูกไอก็ต้องวิ่งตามแม่ไก่ และทำตามแม่ไก่ จึงสอนเด็กให้ทราบว่า

เรื่องที่พ่อแม่ทำ เพียงแค่หวังว่าลูกของแม่เติบโตอย่างมีความสุขแข็งแรง ไม่ว่าจะอย่างไร การละเล่น
พื้นบ้านเหล่านี้จึงจิวเสี่ยวจิ (老鹰抓小鸡) สามารถฝึกให้เด็กทราบว่าคุณค่าของความสัมพันธ์
ระหว่างเพื่อน ความสัมพันธ์สามารถสู้ทุกสิ่งได้

อุปกรณ์ที่ใช้ในการละเล่นพื้นบ้านเหล่านี้จิวเสี่ยวจิ (老鹰抓小鸡)

การละเล่นพื้นบ้านเหล่านี้จิวเสี่ยวจิ (老鹰抓小鸡) ไม่มีอุปกรณ์ประกอบ แต่ก็เป็นการ
การละเล่นพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมมากจากเด็กชาวจีน วิธีเล่นคือเลือกผู้เล่นหนึ่งคนเป็นนกเหยี่ยว
อีกหนึ่งคนเป็นแม่ไก่ ผู้เล่นที่เหลือเป็นลูกไก่ นกเหยี่ยวไปจับลูกไก่ แม่ไก่กางมือทั้ง 2 ฝั่ง เพื่อ
คุ้มครองลูกไก่ ในขณะที่ ลูกไก่ต้องเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว ร่วมมือกันกับแม่ไก่ ถ้าลูกไก่อถูก
นกเหยี่ยวจับไป ลูกไก่อตัวนั้นก็จะต้องออกจากแถวเป็นเชลยศึกของนกเหยี่ยว ผู้เล่นทุกคนร่วมมือกัน
ลูกไก่อกับแม่ไก่อต้องการหลบ ขยาย กระโดด ขยับ หลบหลีกนกเหยี่ยว ลูกไก่อเหนื่อยจนร้องเสียง
“เจี๊ยบ ๆ ” แม่ไก่อเพื่อคุ้มครองลูกไก่อ ปิดกั้นทั้งด้านซ้ายและด้านขวา และนกเหยี่ยวจับลูกไก่อ
ทีละหนึ่งครั้ง และเป็นลูกไก่ออยู่แถวสุดท้าย ดังนั้นนกเหยี่ยวพยายามให้วิ่งถึงหลังแถวไก่อไปได้
แต่ถูกแม่ไก่อปิดกั้นกลับมา ดังนั้นลูกไก่อต้องวิ่งตามแม่ไก่อ นกเหยี่ยวขำกั้นของแม่ไก่อ ก็สามารรถ
จับลูกไก่อไปได้เรื่อย ๆ (ดังภาพที่ 3.14)

ภาพที่ 3.14

การละเล่นพื้นบ้านเหล่านี้จิวเสี่ยวจิ (老鹰抓小鸡)

ที่มา: 龙行天下 - a 文章. ม.ป.ป. : ออนไลน์.

2) การละเล่นพื้นบ้านกั้วกั้วเหมินกวน (过鬼门关)

การละเล่นพื้นบ้านกั้วกั้วเหมินกวน (过鬼门关) เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่ได้รับ ความนิยมจากเด็กชาวจีน ก่อนเริ่มเล่นการละเล่นพื้นบ้าน ต้องเลือกสองคนออกมาเป็นพ่อแม่ ผู้เล่นที่เหลือเป็นลูก จำนวนผู้เล่นในการละเล่นพื้นบ้านนี้อย่างน้อยต้องการ 5 คนขึ้นไป และคนที่ ร่วมเล่นกันยิ่งมากยิ่งสนุกดี

ลักษณะการละเล่นพื้นบ้านกั้วกั้วเหมินกวน (过鬼门关)

การละเล่นพื้นบ้านกั้วกั้วเหมินกวน (过鬼门关) มีลักษณะคล้าย ๆ กับการละเล่น พื้นบ้านวิธีข้าวสารของประเทศไทย คำว่า “กั้วกั้วเหมินกวน (过鬼门关)” หมายถึงลอดผ่านด่าน ประตูลูก เป็นการเล่นพื้นบ้านที่เล่นในลาน เล่นได้ในทุกช่วง คนที่เป็นพ่อแม่สองคนประสานมือ ให้คนที่เป็นลูกลอดผ่านไป พร้อมร้องเพลงด้วย เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่สนุกดี

วัตถุประสงค์ในการละเล่นพื้นบ้านกั้วกั้วเหมินกวน (过鬼门关)

เล่นการละเล่นพื้นบ้านนี้ เมื่อร้องเพลงจบ คนที่เป็นลูกต้องลอดผ่านสะพานโค้งของคนที่เป็นพ่อแม่ ลูกคนใดถูกกั้วกั้วก็หมายถึงลูกคนนั้นตาย เล่นไม่ได้อีก ดังนั้นผู้ที่เป็นลูกก็ต้องมี ร่างกายที่ดี และมีความว่องไว จึงจะหนีตายได้ ดังนั้นการละเล่นพื้นบ้านนี้ทำให้เด็กได้ ออกกำลังกาย ฝึกทักษะการเคลื่อนไหว ปฏิภาณไหวพริบ และฝึกการตัดสินใจของเด็กด้วย ทำให้เด็กทราบว่าต้องออกกำลังร่างกายอย่างสม่ำเสมอ จึงจะคล่องแคล่วได้ในเวลาต่อสู้กับ ฝ่ายตรงข้าม ทำให้เด็ก ๆ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

อุปกรณ์ที่ใช้ในการละเล่นพื้นบ้านกั้วกั้วเหมินกวน (过鬼门关)

การละเล่นพื้นบ้านกั้วกั้วเหมินกวน (过鬼门关) ไม่มีอุปกรณ์ประกอบ วิธีเล่นคือเลือก ผู้เล่น 2 คนเป็นพ่อกับแม่ แล้วพ่อกับแม่ยืนหันหน้าเข้าหากัน ห่างกันพอประมาณให้เด็กคนอื่น เดินผ่านได้ ประสานมือกันยกขึ้นสูงทำเป็นสะพานโค้ง ให้ผู้เล่นที่เป็นลูกผ่านประตูสะพานโค้ง พร้อมทั้งร้องเพลงด้วย พ่อแม่ถามคำถาม ลูกตอบคำถาม ในเพลงท่อนสุดท้าย ลูกร้องว่า “去时容易回来难，难也要过这鬼门关” (หมายถึงการเดินทางออกไปอย่างง่าย แต่เมื่อกลับอย่างยาก ถึงแม้ว่ากลับมายากก็ต้องผ่านด่านประตูนี้) ในขณะที่ลูกที่ผ่านประตูก็ถูกพ่อแม่กั้วกั้วไว้ ผู้เล่น ทุกคนร้องเพลงพร้อมกันว่า “树上的鸟儿叫喳喳，这里的关口很可怕” (หมายถึงนกบน ต้นไม้ส่งเสียงร้องแจ้ว ๆ ด่านที่นี้น่ากลัวจังเลย) ผู้เล่นที่ถูกพ่อแม่กั้วกั้วก็ถือว่าตาย (ดังภาพที่ 3.15)

ภาพที่ 3.15
 การเล่นเกมพื้นบ้านโก้วก้วยเหมินกวน (过鬼门关)

ที่มา : 艾丫 . 2550 : 133.

3) การเล่นเกมพื้นบ้านตีโสร่งจ้วน (丢手绢)

การเล่นเกมพื้นบ้านตีโสร่งจ้วน (丢手绢) เป็นการเล่นเกมพื้นบ้านอีกการเล่นที่ได้รับความนิยมทั่วไปจากเด็กชาวจีน ก่อนเล่นเกมพื้นบ้านนี้ต้องการเลือกคนที่ซ่อนผ้า คนที่เหลือต่างนั่งล้อมวงเป็นวงกลม ดังนั้นในการเล่นเกมพื้นบ้านนี้มีจำนวนผู้เล่นอย่างน้อย 5 คนขึ้นไป ผู้ที่เล่นยิ่งเยอะยิ่งสนุก

ลักษณะการเล่นเกมพื้นบ้านตีโสร่งจ้วน (丢手绢)

การเล่นเกมพื้นบ้านตีโสร่งจ้วน (丢手绢) เป็นการเล่นเกมพื้นบ้านที่มีลักษณะคล้าย ๆ กับการเล่นเกมพื้นบ้านมอญซ่อนผ้าของประเทศไทย คำว่า “ตีโสร่งจ้วน (丢手绢) ” หมายถึงโยนผ้าเช็ดหน้าหลังเพื่อน เป็นการเล่นเกมพื้นบ้านที่เล่นในร่ม เล่นได้ทุกช่วงที่มีเวลาว่าง

วัตถุประสงค์การเล่นพื้นบ้านตีโหว่จั่ว (丢手绢)

การเล่นการละเล่นพื้นบ้านนี้เด็กที่โยนซ่อนผ้าต้องจับกันเด็กที่ถูกซ่อนผ้าที่หลังตัว ดังนั้นเด็กต้องมีร่างกายที่แข็งแรง จึงจะมีโอกาสจับไล่อีกคนหนึ่งได้ แล้วคนที่ถูกซ่อนผ้าไว้หลังตัวต้องมีความสามารถปฏิกิริยา ไม่งั้นจะไม่ทราบมีผู้เล่นซ่อนผ้าอยู่หลังตัว การละเล่นพื้นบ้านตีโหว่จั่ว (丢手绢) มีวัตถุประสงค์เพื่อสอนเด็กออกกำลังกายและปฏิกิริยา มีความสำคัญมากต่อการต่อสู้ และยังทำให้เด็ก ๆ รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ไม่ให้เวลาสูญเสียเปล่า และสร้างจิตราภกับเพื่อน ๆ ที่เล่นกัน อีกอย่างหนึ่ง การละเล่นพื้นบ้านนี้สามารถบรรยายให้นักถึงผ้าคือวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชาวจีน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นพื้นบ้านตีโหว่จั่ว (丢手绢)

การเล่นพื้นบ้านตีโหว่จั่ว (丢手绢) มีอุปกรณ์ประกอบด้วยก็คือผ้าผืนหนึ่ง ในสมัยโบราณจีนชีวิตประจำวันของชาวจีนนิยมนำผ้าเช็ดหน้าติดตัว โดยเฉพาะผู้หญิง เพราะว่าในสมัยโบราณ ผู้หญิงนำผ้าเช็ดหน้าติดตัวจึงเรียกว่าเป็นผู้หญิงที่มีนิสัยดี เป็นผู้หญิงที่รู้หลักทำนองคลองธรรมดี โดยเฉพาะในสมัยราชวงศ์ชิง ผ้าเช็ดหน้าเป็นสิ่งของที่สำคัญมากของผู้หญิงในสมัยโบราณผู้หญิงจีนไม่สามารถออกจากบ้าน ถึงแม้ว่าเป็นห้องนอนของตนเอง ดังนั้นต้องใช้ผ้าเช็ดหน้าบังหน้าจะได้ไม่ให้คนอื่นเห็นหน้า แล้วผู้หญิงที่ถือผ้าเช็ดหน้าจะถือเป็นผู้หญิงอ่อนโยน ดังนั้นผู้หญิงในสมัยก่อนนิยมนำผ้าเช็ดหน้าติดตัว อีกฝ่ายหนึ่งในสมัยโบราณจีนผู้ชายที่นำผ้าเช็ดหน้าติดตัว สามารถแสดงให้คนอื่นทราบว่าคนนี้เป็นคนที่มีสิทธิ์หรือมีวงศ์ตระกูลที่ดี ดังนั้นผ้าเช็ดหน้าไม่เพียงแต่เช็ดหน้า ในสมัยโบราณจีนยังเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจราชศักดิ์ วิธีเล่นคือเด็กที่นั่งล้อมวงตบมือไปร้องเพลงไป เด็กที่วิ่งโยนผ้าก็แอบ ๆ วางผ้าที่หลังตัวของเพื่อนอย่างเบา ๆ ซ่อนผ้าเสร็จก็รีบวิ่งหนึ่งรอบกลับมาสถานที่ ซ่อนผ้า ถ้าผู้เล่นที่ถูกซ่อนผ้าหลังตัวรู้ตัวแล้ว ก็รีบลุกขึ้นมาจับผู้เล่นที่ซ่อนผ้า ผู้เล่นทุกคนร้องเพลงพร้อมกันว่า “快点快点抓住他，快点快点抓住他” (หมายถึง รีบไปจับเขาเร็ว ๆ รีบไปจับเขาเร็ว ๆ) ถ้าจับได้ คนที่โยนซ่อนผ้าก็ต้องโยนซ่อนผ้าต่อ ถ้าจับไม่ได้ ผู้เล่นที่ถูกโยนซ่อนผ้าไว้หลังตัวก็ต้องเปลี่ยนเป็นคนที่โยนซ่อนผ้าแทน (ดังภาพที่ 3.16)

ภาพที่ 3.16
การละเล่นพื้นบ้านติวโถ้วจ้วน (丢手绢)

ที่มา : 暮拾朝花夕阳红 丢手绢. 2552 : ออนไลน์.

4) การละเล่นพื้นบ้านเตียนปิงเตียนเจียง (点兵点将)

การละเล่นพื้นบ้านเตียนปิงเตียนเจียง (点兵点将) เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมจากเด็กชาวจีน จำนวนผู้เล่นอย่างน้อย 4 คนขึ้นไป

ลักษณะการละเล่นพื้นบ้านเตียนปิงเตียนเจียง (点兵点将)

การละเล่นพื้นบ้านเตียนปิงเตียนเจียง (点兵点将) มีลักษณะคล้าย ๆ กับการละเล่นพื้นบ้านจ้ำจี้ของประเทศไทย คำว่า “เตียนปิงเตียนเจียง (点兵点将)” หมายถึงเรียกทหาร เรียกแม่ทัพนายกอง แต่ปัจจุบันอุปมาว่าเรียกชื่อและมอบหมายงานให้ การละเล่นพื้นบ้านนี้เป็นการละเล่นที่เล่นในร่ม เล่นได้ทุกเวลา

วัตถุประสงค์ในการละเล่นพื้นบ้านเตียนปิงเตียนเจียง (点兵点将)

การละเล่นพื้นบ้านเตียนปิงเตียนเจียง (点兵点将) มีวัตถุประสงค์ให้เด็ก ๆ ได้รับความสนุกสนาน เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่ออกกำลังนิ้วมือด้านความว่องไวและปฏิกิริยา เพราะว่า

ในขณะที่เล่นการละเล่นนี้ ผู้จ้ต้องเอานิ้วไปจ้าขาของผู้ร่วมเล่นกันอย่างเร็ว ๆ ผู้จ้ต้องฝึกความว่องไวที่ใช้นิ้วจ้

อุปกรณ์ที่ใช้ในการละเล่นพื้นบ้านเต๋นปิงเต๋นเจียง (点兵点将)

การละเล่นพื้นบ้านเต๋นปิงเต๋นเจียง (点兵点将) ไม่มีอุปกรณ์ประกอบ ก่อนเริ่มเล่นต้องเลือกผู้เล่นคนหนึ่งออกมาเป็นผู้จ้ คนที่เหลือก็นั่งเรียงกัน ทุกคนร้องเพลงไปและให้เด็กที่เป็นผู้จ้ จ้ตามขาที่เรียงกัน ร้องเพลงจบจ้ถึงใคร คนนั้นก็ต้อออกมาแสดงละคร หรือร้องเพลงอย่างใดอย่างหนึ่ง แสดงจบแล้วก็เป็นคนจ้แทน (ดังภาพที่ 3.17)

ภาพที่ 3.17

การละเล่นพื้นบ้านเต๋นปิงเต๋นเจียง (点兵点将)

ที่มา : 袁贤民, 2553 : ออนไลน์.

5) การเล่นเกมพื้นบ้านโหลงจงเหนี่ยว (笼中鸟)

การเล่นเกมพื้นบ้านโหลงจงเหนี่ยว (笼中鸟) เป็นการเล่นเกมพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมมากจากเด็กชาวจีน จำนวนผู้เล่นอย่างน้อย 5 คนขึ้นไป ผู้เล่นยังเยะยั้งสนุกสนาน

ลักษณะการเล่นเกมพื้นบ้านโหลงจงเหนี่ยว (笼中鸟)

การเล่นเกมพื้นบ้านโหลงจงเหนี่ยว (笼中鸟) มีลักษณะคล้าย ๆ กับการเล่นเกมพื้นบ้านโพงพางของประเทศไทย คำว่า “โหลงจงเหนี่ยว (笼中鸟)” หมายถึงนกในกรง เป็นการเล่นเกมพื้นบ้านที่เล่นในลาน เล่นได้ทุกเวลา ผู้เล่นหนึ่งคนเป็นนก ผู้เล่นที่เหลือจับมือกันเป็นวงล้อมนกออยู่ในวงล้อมและปิดตา แล้วเด็ก ๆ ทุกคนร้องเพลงวนไปรอบ ๆ สุดท้ายให้เด็กทายว่าใครอยู่ข้างหลัง เป็นการเล่นเกมพื้นบ้านที่สนุกมาก

วัตถุประสงค์ในการเล่นเกมพื้นบ้านโหลงจงเหนี่ยว (笼中鸟)

เล่นการเล่นเกมพื้นบ้านโหลงจงเหนี่ยว (笼中鸟) ฝึกเด็ก ๆ ในด้านการสังเกต และความจำ ถ้าจำไม่ได้ เด็กที่เป็นนกก็ต้องเป็นนกตลอดไป ดังนั้นก่อนปิดตา เด็กที่เป็นนกต้องสังเกต และจำ เด็ก ๆ ร้องไปเดินไป สามารถออกกำลังกายได้และทำให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นเกมพื้นบ้านโหลงจงเหนี่ยว (笼中鸟)

การเล่นเกมพื้นบ้านโหลงจงเหนี่ยว (笼中鸟) ไม่มีอุปกรณ์ประกอบ เมื่อเล่นการเล่นเกมพื้นบ้านโหลงจงเหนี่ยว (笼中鸟) ผู้เล่นทุกคนต้องจับมือเป็นวงล้อม เลือกผู้เล่นหนึ่งคนเป็นนกในกรง ก่อเริ่มเล่น นกต้องปิดตาด้วยมือของตัวเอง นั่งยอง ๆ อยู่ตรงกลางที่วงล้อม ผู้เล่นทุกคนเดินวนไปรอบ ๆ นก พร้อมกับร้องเพลงประกอบการเล่น เมื่อร้องเพลงถึง “一起逃” (หมายถึง หนีด้วยกัน) ผู้เล่นทุกคนนั่งยอง ๆ เมื่อร้องเพลงถึง “猜猜身后谁在闹” (หมายถึง ใครอยู่ข้างหลังของนก) นกต้องทายว่าผู้เล่นคนไหนอยู่ข้างหลังตัวเอง และบอกชื่อผู้เล่นคนนั้นด้วย ผู้เล่นที่อยู่ข้างหลังนก ถูกนกทายออกมา ผู้เล่นคนนั้นก็ต้องเป็นนกในกรงแทน แล้วเริ่มเล่นใหม่ (ดังภาพที่ 3.18)

ภาพที่ 3.18
การละเล่นพื้นบ้านโหลงจงเหนี่ยว (笼中鸟)

ที่มา : 艾丫 . 2550 : 129.

6) การละเล่นพื้นบ้านเทียวเหมินชาน (跳门槛)

การละเล่นพื้นบ้านเทียวเหมินชาน (跳门槛) เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมจากเด็กชาวจีนเป็นอย่างมาก จำนวนผู้เล่นในการละเล่นพื้นบ้านอย่างน้อย 3 คนขึ้นไป ผู้เล่นยิ่งเยอะยิ่งสนุก เลือกผู้เล่นสองคนนั่งลงแล้วประสานมือกับเท้าเป็นธรณีประตูลง แล้วให้ผู้เล่นที่เหลือกระโดดผ่านธรณีประตูลง เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่นำเล่น

ลักษณะการละเล่นพื้นบ้านเทียวเหมินชาน (跳门槛)

การละเล่นพื้นบ้านเทียวเหมินชาน (跳门槛) มีลักษณะคล้าย ๆ กับการละเล่นพื้นบ้านเสื่อข้ามหัวของประเทศไทย ส่วนคำว่า “เทียวเหมินชาน (跳门槛)” หมายถึงกระโดดข้ามธรณีประตูลง เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่เล่นในลาน เล่นได้ทุกช่วงที่มีเวลาว่าง

วัตถุประสงค์ในการละเล่นพื้นบ้านเทียวเหมินชาน (跳门槛)

การละเล่นพื้นบ้านนี้ต้องการเด็กสองคนประสานมือและเท้าเป็นธรณีประตูลง เด็กต้องเหยียดมือและเท้าออกไป จะได้ประสานกันเป็นธรณีประตูลง เด็กจะได้ฝึกการออกกำลังมือและเท้า จะทำให้มือและเท้าแข็งแรง ส่วนเด็กที่ข้ามธรณีประตูลง ฝึกจิตใจของเด็ก ทำให้เด็กมีจิตใจที่เข้มแข็ง

เพราะว่าต้องข้ามธรณีประตู เด็ก ๆ อาจจะกลัว เมื่อได้เล่นหลายครั้ง เด็กจะไม่กลัว ทำให้เด็กเข้าใจว่าสิ่งของที่ปิดบังไม่น่ากลัว มีแต่มีจิตใจที่กล้าหาญจึงจะสามารถข้ามผ่านได้

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นพื้นบ้านเที่ยวเหมินชาน (跳门槛)

การเล่นพื้นบ้านเที่ยวเหมินชาน (跳门槛) ไม่มีอุปกรณ์ประกอบ เลือกผู้เล่นสองคน นั่งหันหน้าเข้าหากัน ประสานเท้าและมือ สร้างธรณีประตูขึ้น ผู้เล่นที่เหลือต้องตามลำดับ กระโดดข้ามธรณีประตู ถ้าหากว่าผู้เล่นทุกคนกระโดดข้ามผ่านแล้ว ธรณีประตูก็ต้องสูงขึ้น เพื่อเพิ่มระดับความลำบาก ผู้เล่นที่กระโดดไม่ผ่านธรณีประตู จะต้องเป็นธรณีประตูแทน (ดังภาพที่ 3.19)

ภาพที่ 3.19

การเล่นพื้นบ้านเที่ยวเหมินชาน (跳门槛)

ที่มา : 艾丫 . 2550 : 148.

7) การเล่นเกมพื้นบ้านจิวสือจื่อ (抓石子)

การเล่นพื้นบ้านจิวสือจื่อ (抓石子) เป็นการเล่นเกมพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมมากของเด็กชาวจีน ผู้เล่นที่ชอบเล่นเกมพื้นบ้านจิวสือจื่อ (抓石子) และเก่งที่สุดคงจะเป็นเด็กหญิง

ลักษณะการเล่นพื้นบ้านจั่วสี่จ้อ (抓石子)

การเล่นพื้นบ้านจั่วสี่จ้อ (抓石子) มีลักษณะคล้าย ๆ กับการเล่นพื้นบ้านหมากเก็บ ส่วนคำว่า “จั่วสี่จ้อ (抓石子)” หมายถึงเก็บลูกหิน เป็นการเล่นพื้นบ้านที่เล่นในร่ม และเล่นได้ทุกช่วงที่มีเวลาว่าง แต่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยเล่นในช่วงฤดูหนาว วิธีเล่นการเล่นพื้นบ้านจั่วสี่จ้อ (抓石子) มีหลายอย่าง แต่ที่แตกต่างกันก็คือจำนวนลูกหินไม่เท่ากัน

วัตถุประสงค์ในการเล่นพื้นบ้านจั่วสี่จ้อ (抓石子)

การเล่นพื้นบ้านจั่วสี่จ้อ (抓石子) เป็นการเล่นที่ช่วยการออกกำลังกายมือกับนิ้ว ทำให้นิ้วมือได้ยืดเส้นยืดสาย การเล่นพื้นบ้านนี้ได้รับความนิยมในผู้หญิงมาก แต่ปัจจุบันนี้ มีผู้ชายส่วนหนึ่งเล่นเก็บลูกหินเก่งกว่าผู้หญิงแล้ว

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นพื้นบ้านจั่วสี่จ้อ (抓石子)

การเล่นพื้นบ้านจั่วสี่จ้อ (抓石子) มีอุปกรณ์ประกอบด้วยคือลูกหิน จำนวนลูกหินต้องตามวิธีเล่น ลูกหินหาได้ทุก ๆ ที่ เป็นอุปกรณ์ที่หาง่าย วิธีเล่นการเล่นพื้นบ้านจั่วสี่จ้อ (抓石子) มีหลายอย่าง แต่ที่แตกต่างกันคือจำนวนลูกหินไม่เท่ากัน ลูกหินอย่างน้อย 5 ก้อน หว่านลูกหินอยู่บนพื้น และโยนลูกหินอีกก้อนหนึ่งขึ้น แล้วรีบไปเก็บลูกหินที่อยู่บนพื้น 1 ก้อน พร้อมกับรับลูกหินที่โยนขึ้น ครั้งแรกเก็บหนึ่งก้อน ครั้งที่ 2 เก็บทีละ 2 ก้อน ครั้งที่ 3 เก็บหนึ่งก้อนก่อน แล้วค่อยไปเก็บสองก้อนที่อยู่ใกล้กัน สุดท้ายจึงจะไปเก็บก้อนหนึ่งที่เหลือ ครั้งที่ 4 เก็บหนึ่งก้อนก่อน แล้วค่อยไปเก็บสี่ก้อน ครั้งสุดท้ายเก็บลูกหินทีเดียว ถ้ามีลูกหิน 7 ก้อนขึ้นไป วิธีเล่นเหมือนเดิม ถึงครั้งที่ 6 ก็เก็บสองก้อนก่อน แล้วค่อยไปเก็บ 4 ก้อน ครั้งที่ 7 ก็เก็บทีเดียว เก็บตามไปเรื่อย ๆ (ดังภาพที่ 3.20)

ภาพที่ 3.20
การละเล่นพื้นบ้านจ้าวสี่จื่อ (抓石子)

ที่มา: 记忆中有哪些经典童年游戏 抓石子. 2553 : ออนไลน์.

การละเล่นพื้นบ้านหมู่ของเด็กชาวจีนที่กล่าวมาทั้ง 7 ประเภทแสดงให้เห็นว่าการละเล่นพื้นบ้านเล่นได้ตลอดเวลา ทำให้การละเล่นพื้นบ้านของเด็กชาวจีนได้ถ่ายทอดมาถึงปัจจุบันนี้ วิธีการเล่นการละเล่นพื้นบ้านเป็นหมู่ส่วนใหญ่มีอาชีพที่เกี่ยวกับพ่อแม่ด้วย สามารถทำให้ทราบว่าครอบครัวมีความสำคัญมากต่อชาวจีน ประเทศจีนมีเรื่องเล่าหลาย ๆ เรื่องเกี่ยวกับความกตัญญู เป็นเรื่องเล่าที่น่าสืบทอดต่อไป การละเล่นพื้นบ้านทั้ง 7 ประเภทต่างมีวัตถุประสงค์เพื่อออกกำลังอวัยวะของผู้ที่เล่น ทำให้เด็ก ๆ ไม่เพียงแต่เป็นคนที่มีความรู้ ความคิด ยังมีร่างกายที่แข็งแรงด้วย สร้างความสนุกสนาน เพลิดเพลิน รื่นเริงใจในทุกครั้งที่เล่น ย่อมส่งผลให้เด็กเป็นคนอารมณ์ดี มีความสุขในชีวิต และยังช่วยสอนเด็ก ๆ รู้จักความสามัคคีระหว่างเพื่อน ส่งเสริมให้เป็นคนมองโลกในแง่ดีหรือแบ่งอกเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็ก ๆ จะเป็นคนที่มองปัญหา ความขัดแย้งในชีวิตอย่างมีความหวัง ซึ่งย่อมจะนำความสุขมาสู่โลกใบนี้ ในการละเล่นพื้นบ้านหมู่ทั้ง 7 ประเภท บางประเภทไม่มีอุปกรณ์ประกอบ แต่ก็เล่นได้อย่างสนุกสนาน แม้ว่าบางประเภทมีอุปกรณ์ประกอบ แต่ก็ยังเป็นอุปกรณ์ที่หาได้ในชีวิตประจำวันของชาวจีน เช่น ผ้าซึ่งเป็นอุปกรณ์ประกอบการละเล่นพื้นบ้านตีโสร้อย (丢手绢) ไม่ต้องไปหาวัตถุดิบมาทำเป็นอุปกรณ์อีก และแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของประเทศจีนด้วย